

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Majandusarvestuse instituut

Finantsarvestuse õppetool

Anna Marhel

**TÖÖLÄHETUSE ARVESTAMISE KORD EESTI VABARIIGIS,
HETKEOLUKORD JA PEAMISED PROBLEEMID
RAAMATUPIDAJATE PILGU LÄBI**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: dotsent Natalja Gurvitš

Tallinn 2015

Olen koostanud töö iseseisvalt.

Töö koostamisel kasutatud kõikidele teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele on viidatud.

Anna Marhel

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 121082

Üliõpilase e-posti aadress: marhel.anna@gmail.com

Juhendaja dotsent Natalja Gurvitš:

Töö vastab bakalaureusetööle esitatud nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(ametikoht, nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

ABSTRAKT	3
SISSEJUHATUS	4
1. TÖÖTAJATE LÄHETAMINE JA LÄHETUSE TINGIMUSED	6
1.1. Euroopa Liidu töölähetuste regulatsioon	6
1.2. Direktiiviga 96/71/EÜ tagavad tingimused	8
1.3. Töölähetus Eesti õiguse kohaselt	9
1.4. Välislähetuse päevaraha	11
1.5. Kulud ja hüvitised	14
2. UURING TÖÖLÄHETUSTE PROBLEEMIDE KOHTA RAAMATUPIDAJATE ARVAMUSTE PÕHJAL	17
2.1. Uuringu eesmärk ja meetodika	17
2.2. Uuringu valim	18
2.3. Raamatupidajate teadlikkus töölähetuse kulude hüvitiste maksmise korra kohta	20
2.4. Töölähetustega seotud probleemsete kohtade hindamine	27
2.5. Teadmiste täiendamise meetodid töölähetuse teemal	30
2.6. Tulemused vastavalt raamatupidajate vanusele, töökogemusele, haridusele ja töökohale	31
2.7. Järeldused ja ettepanekud	35
KOKKUVÕTE	38
VIIDATUD ALLIKAD	40
SUMMARY	43
LISAD	45
Lisa 1. Kasutatud küsimustik	45

ABSTRAKT

Käesoleva bakalaureusetöö pealkirjaks on „Töölähetuse arvestamise kord Eesti Vabariigis, hetkeolukord ja peamised probleemid raamatupidajate pilgu läbi“. Töö uurimisprobleemiks oli raamatupidajate vähene teadlikkus hetkel kehtivast töölähetuse arvestamise korrast. Töö eesmärgiks oli välja selgitada põhilised probleemid, mis tekivad raamatupidajatel seoses töölähetuste ja nende arvestusega. Eesmärgi saavutamiseks viis autor läbi kvantitatiivse uuringu. Uuringu meetodiks oli internetipõhine küsitlus ning valimiks raamatupidajad, kelle tööülesannete hulka kuulub töölähetuskulude ja kuluaruannete käsitlemine. Kokku kuulus valimisse 84 ankeeti.

Uuringu tulemustest selgus, et kõige rohkem probleeme tekkis raamatupidajatel seoses töölähetuse muude kulude ja isikliku sõiduauto kasutamise hüvitamisega ning töö tasustamisega lähetuse ajal. Üheks põhjuseks, miks vastajad ei ole kursis nende teemadega, on töölähetust reguleerivate määruste ja seaduste raskestimõistetavus. Kõik raamatupidajad on huvitatud oma teadmiste täiendamisest töölähetuse valdkonnas ning lähetuse valdkonna eksperdiks peetakse kõige rohkem maksunõustajat. Tulemuste põhjal järeldati, et raamatupidajate teadlikkuse suurendamiseks tuleks läbi viia koolitusi, kus lähetuse valdkonna spetsialistid annavad praktilisi juhiseid nii töölähetuste aktuaalsete kui ka vähem aktuaalsete teemade kohta.

Võtmesõnad: töölähetus, lähetuse arvestamise kord, päevaraha, kulude hüvitamine, direktiiv, tööõigus, töölepingu seadus

SISSEJUHATUS

Käesolev töö on kirjutatud Tallinna Tehnikaülikooli majandusteaduskonna äriduse üliõpilase poolt bakalaureusetöö raames. Bakalaureusetöö teemaks on „Töölähetuse arvestamise kord Eesti Vabariigis, hetkeolukord ja peamised probleemid raamatupidajate pilgu läbi“. Teema valiku peamiseks põhjuseks on selle aktuaalsus tänapäeval. Autor analüüsis erinevaid raamatupidamisfoorumeid ning leidis, et paljud inimesed paluvad abi töölähetuste arvestamise küsimustes. Autor otsustas seejärel uurida, kuidas Eesti Vabariigi raamatupidajad mõistavad töölähetuste arvestamise korda ning mis teemadega neil tekib kõige rohkem arusaamatusi.

Antud töö eesmärgiks on välja selgitada põhilised probleemid, mis tekivad raamatupidajatel seoses töölähetuste ja nende arvestusega. Töö eesmärgi täitmiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

- Välja tuua töötajate lähetamise reeglid Euroopa Liidu direktiivi järgi;
- Anda ülevaade Eestis kehtivatest töölähetust reguleerivatest õigusaktidest;
- Kujundada uuring ja koguda andmeid;
- Analüüsida uuringu tulemusi vastavalt probleemküsimustele;
- Uurida, millest on põhjustatud saadud tulemused;
- Esitada järeldusi ning anda soovitusi raamatupidajate teadlikkuse tõstmise kohta.

Uuritavateks objektideks on Eesti Vabariigi raamatupidajate teadmised.

Bakalaureusetöö eesmärgi saavutamiseks jagas autor töö kaheks põhiosaks. Esimeses peatükis antakse ülevaade Euroopa Liidus kehtivast lähetatud töötajate direktiivist, selle eesmärgist ja töötingimustest, mis peavad olema lähetatud töötajale tagatud. Seejärel käsitletakse töötaja lähetusele saatmist Eesti õiguse kohaselt, sealhulgas keskendutakse päevaraha maksmisele ja kulude hüvitamisele.

Töö teine peatükk sisaldab kvantitatiivset uuringut. Selleks viis autor läbi veebipõhise küsitluse, mille sihtrühmaks olid eesti raamatupidajad, kelle tööülesannete hulka kuulub töölähetuskulude ja kuluaruannete käsitlemine. Peatükis tuuakse välja uuringu eesmärgid,

meetod ja valimi struktuur. Kogutud andmete põhjal uurib autor, millised probleemid tekivad raamatupidajatel seoses töölähetuste arvestamisega ning analüüsib, kas ja kuidas on seotud teadlikkus lähetuse arvestamise korrast vastajate vanuse, töökogemuse, hariduse ja töökohaga. Lõpuks tehakse kokkuvõtte uuringu tulemustest ning esitatakse järeldused ja ettepanekud raamatupidajate teadlikkuse tõstmiseks.

Töö koostamisel on põhiliselt tuginetud Euroopa Liidu lähetatud töötaja direktiivile 96/71/EÜ, töölähetust käsitlevatele Eesti Vabariigi määrustele ja seadustele, Maksu- ja Tolliameti teadetele ning rahvusvahelistele teadusartiklitele.

Autor soovib tänada töö juhendajat Natalja Gurvitš ning kõiki raamatupidajaid, kes olid valmis uuringus osalema ning panustasid käesoleva bakalaureusetöö valmimisse.

1. TÖÖTAJATE LÄHETAMINE JA LÄHETUSE TINGIMUSED

1.1. Euroopa Liidu töölähetuste regulatsioon

Euroopa Liidu kodanikud said õigusi vabalt liikuda teistesse liikmesriikidesse alates ajast, millal oli allkirjastatud Rooma leping (Cremers 2006, 167). Rooma leping oli allkirjastatud aastal 1957 ning sellega asutati Euroopa Majandusühendus ehk ühisturg. Rooma lepingu vastuvõtmise eesmärk on inimeste, kaupade ja teenuste vaba piiriülene liikumine (Catalin 2013, 143). 1994. aastal Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga loodud ühine majanduspiirkond võimaldas ka sellistele riikidele, nagu Norra, Island ja Liechtenstein, osutada teenuseid ühisel turul (Lalanne 2011, 217). Töötajate vaba liikumine ja teenuste osutamise vabadus on Euroopa Liidu ühtse turu aluspõhimõtted.

Töötajate vaba liikumine võimaldab kõikidele kodanikele vabalt liikuda töötamise ja elamise eesmärgil ühest liikmesriigist teise ning kaitseb töötajaid diskrimineerimise eest tööhõive, töötasu ja muude töötingimuste osas võrreldes vastuvõtva riigi kodanikega. Teenuste osutamise vabadus annab ettevõtetele õiguse osutada teenuseid teises liikmesriigis. Selleks võib ühe liikmesriigi ettevõtte saata oma töötajaid teenuste osutamiseks vajalike tööde tegemiseks ajutiselt teise liikmesriiki. (Euroopa Komisjon 2012, 2) Lähetatud töötaja mõiste, lähetamise reeglid ja algsed kontrollimehhanismid on reguleeritud Euroopa Parlamendi Nõukogu direktiivis 96/71/EÜ töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega (edaspidi lähetatud töötajate direktiiv).

Euroopa direktiiv on õigusakt, milles sätestatakse tulemused, mille kõik Euroopa Liidu liikmesriigid peavad saavutama. Direktiivid on liikmesriikidele kohustuslikud, kuid iga riik saab ise otsustada, milliste meetoditega tagada nende täitmine. Direktiive kasutatakse selleks, et kooskõlastada omavahel eri riikide õigusakte. Iga direktiiv sisaldab tähtaega, mille jooksul liikmesriigid peavad integreerima direktiivist tulenevad kohustused siseriiklikku õigusesse. Euroopa komisjon peab kontrollima, milliseid meetmeid on riiklikud ametiasutused võtnud vastavalt Euroopa Liidu direktiividele. (European Commission)

Lähetatud töötajate direktiiv (*The Posting of Workers Directive*) 96/17/EÜ on kõige olulisem õigusakt lähetatud töötajate õiguste kaitseks. Aastal 1996 vastuvõetud direktiiv oli esitletud nagu osa Euroopa Liidu põhiõiguste hartast (Cremers 2007, 538). Lähetatud töötaja direktiiv 96/71/EÜ on õiguslik raamistik, mille eesmärgiks on luua lähetatud töötaja miinimumkaitseks selgelt määratletud töötingimused, mida teenuse osutaja peab vastuvõtvas riigis järgima (Cremers 2013, 204). Lähetatud töötaja direktiivi vastuvõtmisega kindlustatakse, et tööandjad, kes saavad töötajaid ajutiselt teise liikmesriiki töid teostama, ei saavutaks konkurentsi eelist teiste ettevõtete ees seoses lähetatud töötajatele väiksema töötasu maksimisega või töötajatele alla seaduses lubatud minimaalsete töötingimuste kohaldamisega (Chandler 203, 452). Direktiiviga luuakse samuti kaitse töötajatele, kes võivad olla oma olukorra tõttu kaitsetud (raskused asjakohase esindaja leidmisel, puudulikud teadmised kohalike seaduste ja keele kohta) (Euroopa Komisjon 2012, 2).

Lähetatud töötajate direktiivi artikkel 2 lõike 1 kohaselt lähetatud töötaja on töötaja, kes piiratud aja jooksul teeb oma tööd muu liikmesriigi territooriumil kui riik, kus ta tavaliselt töötab. Lähetatud töötajad jagunevad direktiivi 96/71/EÜ artikli 3 alusel kolme rühma:

1. Ettevõtja lähetab oma töötajad liikmesriigi territooriumile lepingu alusel, mis sõlmitakse lähetava ettevõtja ja selle poole vahel, kelle jaoks teenuseid osutatakse, kui lähetav ettevõtja ja töötaja on lähetuse ajaks sõlminud töösuhte (leping/allhange);
2. Ettevõtja lähetab töötajad tegevuskohta või ettevõttesse, mille omanikuks on teise liikmesriigi territooriumil asuv kontsern (ettevõttesisene lähetamine);
3. Ajutist tööjõudu vahendav ettevõtja või töötajate vahendamise tegelev ettevõtja vahendab töötaja liikmesriigi territooriumil asuvale või tegutsevale ettevõtjale, kui ajutist tööjõudu vahendav ettevõtja või töötajate vahendamise tegelev ettevõtja on töötajaga lähetamise ajaks sõlminud töösuhte.

Loetelus toodud esimese variandiga on tegemist näiteks juhul kui Eesti firma otsustab tellida Lätis tegutsevast ettevõttest teenusena katuse ehituse. Selle töö teostamiseks saadab Lätis olev firma oma töötajad Eestisse. Selle punkti alla kuuluvad lähetatud töötajad on näiteks oskustöölised, käsitöölised, spetsialistid.

Loetelus toodud teise variandiga korraldab Eesti firma oma töötaja ajutiselt Rootsis asuvasse ema- või tütaretevõttesse kogemusi omandama. Sellisel juhul Eesti ettevõtete korraldab töötaja tööd ja vastutab töökeskonna eest, aga Soome ettevõtte maksab töötajale palka. Tööülesandeid võivad täita ettevõtte juhid, spetsialistid, töölised.

Loetelus esitatud viimase variandi puhul saadab Eesti firma oma töötajat teise liiduriiki kasutajaettevõttesse tööle renditööjõuna. Viimase lähetustüübi korral on lähetatud töötaja enamasti madala kvalifikatsiooniga, töötajad on tihti ehitus-, teenindus- või tootlustussektorist.

Samuti tuleb mainida, et kõigil kolmel juhul lähetata ettevõtja ja töötaja vahel peab olema sõlmitud tööleping kogu lähetuse jooksul (Cremers 2013, 204). Juhul, kui välisriigis viibimise ajal töötaja ja tööandja vahel sõlmitud lepingu kehtivus lõpeb ja töötaja sõlmib uue töölepingu asukohariigi tööandjaga, siis ei ole enam selle töötaja näol tegemist lähetatud töötajaga direktiivi 96/71/EÜ mõistes.

1.2. Direktiiviga 96/71/EÜ tagavad tingimused

Direktiivi vastu võtmine tõi kaasa teenuste osutamise raames töötajate lähetamise reguleerimisel olulisi muutusi. Püstitati eesmärged ja määrati tingimusi, mida varasemad õigusaktid ei olnud reguleerinud või piisavalt sisustanud. Lähetatud töötajate õiguste kaitseks on direktiivis 96/71/EÜ artiklis 3 sätestatud töötingimused, mida peavad liikmesriigid nende territooriumile lähetatud töötajatele tagama, sõltumata töösuhete suhtes kohaldatavatest õigusaktidest. Töötingimused on järgmised:

- maksimaalne tööaeg ja minimaalne puhkeaeg;
- tasulise põhipuhkuse minimaalne pikkus;
- töötasu miinimummäärad, kaasa arvatud ületunnitöötasud;
- töötajate vahendamise tingimused, eelkõige ajutist tööjõudu vahendavate ettevõtete kaudu vahendatavate töötajate puhul;
- tervishoid, -ohutus ja -hügieen;
- rasedate või hiljuti sünnitanud naiste ning laste ja noorukite töötingimuste suhtes kohaldatavad kaitsemeetmed;
- meeste ja naiste võrdne kohtlemine ning muud diskrimineerimisvastased sätted.

Tavaliselt sätestatakse neid tingimusi liikmesriigi seadustes, eeskirjades või haldussätetes. Kui sellised aspektid on sätestatud kollektiivlepingutes või vahekohtu otsustes, siis samuti peavad liikmesriigid neid täitma. Oluline on siinkohal märkida, et olenemata minimaalse kaitse kohustuslikest õigusaktidest, ei saa lähetatud töötajat jätta ilma soodsamate töötingimuste kohaldamisest (Miidla-Vanatalu et al 2014, 7).

Lähetatud töötaja direktiivi kohaselt lähetatud töötaja töötingimused ei pea olema halvemad, kui on kohalikel töötajatel. Direktiivi regulatsioon määrab seda, et juhul, kui töötajaid lähetava riigi õigus kirjutab neile ette soodsamad töötingimused, kui on töö tegemise koha riigis, saab koduriigi paremaid töötingimusi kohaldada töötaja suhtes. (Muda, 558) Näiteks, kui Saksamaalt Eestisse lähetatud töötaja töötasu vastaval ametikohal on Saksamaal kõrgem, siis makstakse lähetatud töötajale töötasu Saksamaal kehtivas suuruses. Kui mõni või kõik kohtivad töötingimused on töö tegemise koha riigis soodsamad, siis kohaldatakse töötajatele just selle riigi töötingimused (Miidla-Vanatalu et al 2014, 7).

1.3. Töölähetus Eesti õiguse kohaselt

Töölepingu seaduse (TLS) §21 kohaselt töölähetus on tööülesannete täitmine väljaspool töölepinguga kindlaksmääratud töö tegemises asukohas. Lähetusse saab saata ainult isikut, kes töötavad töölepingu alusel. Tööandjal on õigus saata töötaja töölähetusse kuni 30 järjestikuseks kalendripäevaks ning töötaja ei saa keelduda lähetusest. Kui lähetus kestab üle 30 järjestikuse kalendripäeva, lähetusse saatmiseks on vaja töötaja nõusolekut. Üle ühekuulise välislähetuse puhul tuleb arvestada TLS-i § 6 lõikes 8 sätestatuga ehk siis tööandja on kohustatud enne ärasõitu tegema töötajale teatavaks teises riigis töötamise aja, töötasu maksmise summa, riigis viibimisega seotud hüved ja riigist tagasipöördumise tingimused. Kasulik on kõik loetletud tingimused vormistada kahepoolse kokkuleppega.

Teenistuselähetuseks loetakse avaliku teenistuja ehk riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse teenistuses töötava isiku suunamist kindlaksmääratud ajavahemikus täitma teenistusülesannet väljaspool alalise ametikoha asukohta või koolitusele väljaspool alalise ametikoha asukohta. Teenistuja on kohustatud lähetusse minema ning tingimused on üldjuhul samad, mis töölähetuse puhul. Ametniku teenistuselähetusse saatmise ja lähetuskulude hüvitamise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega „Ametniku teenistuselähetusse saatmise, lähetuskulude hüvitamise ning päevaraha maksmise tingimused ja kord ning päevaraha määr“. Samuti teenistuselähetust reguleerib avaliku teenistuse seaduse §44 ja §44.

Juhatuse või nõukogu liikme korral on tegemist ametilähetusega. Neid saab lähetada eeldusel, et on olemas juhtivate organite nõusolek, näiteks nõukogu üldkoosolekul võetud otsus. Juhatuse ja nõukogu liikme puhul ei ole päevaraha maksmine ega kulude kompenseerimine kohustuslik, töötajale vaid tagatakse lähetuse ajal töökoht ja vastav palk.

Töölepingu seaduse kohaselt ei ole lubatud lähetusele saata:

1. rasedaid,
2. alaealisi,
3. töötajat, kes kasvatab alla kolmeaastast või puudega last,
4. füüsilisest isikust ettevõtjat (FIE),
5. aktsionäri, osanikku, mittetulundusühingu liiget.

Rasedat ja töötajat, kes kasvatab alla kolmeaastast või puudega last, võib töölähetusse saata üksnes tema nõusolekul. Alaealist töötajat võib töölähetusse saata aga ainult siis, kui selleks on oma nõusoleku andnud nii alaealine töötaja kui tema seadusliku esindaja (Töölepingu seadus §21 lg 4).

Füüsilisest isikut ettevõtjat ei saa lähetada, sest lähetus eeldab mingis vormis töösuhet ning mitu osapoolt. Kui FIE osutas teenust välismaal, võib FIE ise esitada lähetuskulude võrra suurema arve, mis reisiga kaasnevad kulud katab (Kann 2009). Samuti FIE saab lähetada oma töötajat, kuid mitte iseennast.

Aktsionäri, osanikku ja mittetulundusühingu liiget ei saa lähetada, kuna nimetatud isikud ei kuulu juht- ega kontrollorgani koosseisu. Samuti töölähetusse ei saa saata töötajat, kes kasutab puhkust või on ajutiselt töövõimetu.

Selleks et aru saada, kas tegu on töölähetusega või mitte, tuleb kõigepealt määrata töötaja töö tegemise koht. Töölepingu seaduse § 5 lg 1 punkti 8 kohaselt töö tegemise koht peab olema töötajale kirjalikult teatavaks tehtud. Peamiselt töö tegemise koht on kirjas poolte vahel sõlmitud töölepingu dokumendis. Töökoha määratlus on vajalik nii töötaja kui ka tööandja kaitseks. Kui töö tegemise koht on töölepingus määratud, peavad pooled selle muutmiseks saavutama uue kokkuleppe ja vormistama vastavasisulise töölepingu muudatuse. Töölepingu seaduse § 20 eeldab, et töö tegemise koht lepitakse kokku kohaliku omavalitsuse üksuse täpsusega (linn või vald). Võttes arvesse töö iseloomu, ei ole keelatud ka muud kokkulepped, näiteks maakond (Viljandimaa, Harjumaa), riik (Eesti, Soome) või ka piirkond (Euroopa). Samuti võivad tööandja ja töötaja sõlmida kokkuleppe töötamiseks ühel konkreetsel aadressil, näiteks kui on tegemist puuduga isikuga. Töötamise koha määramine peab lähtuma tehtava töö iseloomust, töötaja ja tööandja huvidest ning hea usu ja mõistlikkuse põhimõttest. Töötajale töölepingu kirjaliku dokumendiga teatavaks tehtud töö tegemise koht peab vastama tegelikkusele ja ei või olla määratud ebamõistlikult lai. Liikuva iseloomuga tööde tegemiseks on otstarbekas kokku leppida maakond, mitu maakonda või terve riiki, kus

töötaja tööd teeb. Näiteks müügiesindaja ja autojuhi puhul võib lugeda põhjendatuks määrata töötamise kohana Eesti Vabariigi. Tavalise kontoris või tehases töötava isiku puhul peaks arvestama, et liiga lai või liiga kitsas töökoha määratlus toob endaga tavaliselt kaasa vaidlused. Kõige paremini eelmainitud töötajate puhul määrata töö tegemise koht kohaliku omavalitsuse üksuse täpsusega nagu on ettenähtud töölepingu seadusega. (Miidla-Vanatalu, Naaber-Kalm 2014, 3)

Enne komanderingusse minekut vormistab tööandja ühepoolne lähetuskorraldus. Lähetuskorraldus peab olema vormistatud kirjalikult (võib olla ka elektrooniline) ning dokumendis näidatakse töölähetuse sihtkoht, kestus, töölähetuse eesmärk ja saadetud töötaja ülesanded. Juhul, kui töölähetus on seotud üritustega, millel osalemiseks on saadetud kutse või millele tuli registreeruda, lisatakse lähetuskorraldusele kutse või registreerimisteate koopia (Tartu Ülikooli töölähetuseeskiri).

1.4. Välislähetuse päevaraha

Sõltuvalt töölähetuse sihtkohast lähetus võib olla kas riigisisene või riigiväline (välislähetus). Alates 1. juulist 2009 riigisisese lähetuse peamine erinevus välislähetusest on see, et sellega ei kaasne tööandjale kohustust maksta lähetuse päevaraha (Töölähetuse kulude hüvitiste..., §7 2009) . Kui tööandja otsustab siseriiklikus lähetuses siiski päevaraha maksta, kuulub see maksustamisele sarnaselt palgale või erisoodustusele.

Välislähetuse päevaraha on kulutus, mida makstakse kindlas summas ja mille kohta töötaja ei pea esitama kuludokumente. Päevaraha makstakse eesmärgiks hüvitada töötajale välisriigis viibimisega seotud suurenenud igapäevased kulud, millest suurima osa moodustab eelduslikult toit. Seega päevaraha on mõeldud eelkõige välislähetuses toitlustamise kulude katmiseks. Samal ajal peab hüvitis katma ka teised ettenägematud kulutused, mida on võimatu või ei ole mõistlik dokumentidega tõendada. Selliste kulutuste alla sobivad näiteks esmatarbe- või hügieenitarbed, mida töötaja sihtkohariigis kasutab ja mille kohta ei ole võimalik väita, et need on otseselt tööga seotud. (Ettepanek tõsta ... 2014)

Välislähetuse päevaraha maksmise tingimused on reguleeritud töölähetuse kulude määruses „Töölähetuse kulude hüvitiste maksmise kord ning välislähetuse päevaraha alammäär, maksmise tingimused ja kord“. Aastal 2015 määruse kohaselt on välislähetuse päevaraha alammäär 22,37 euro (enne 2011. aasta oli 350 krooni). Töölähetuse kulude

määruse § 7 lg 3 järgi ei maksustata välislähetuse kuni 32 eurost (500 krooni) päevaraha. See tähendab seda, et pole tööandjal keelatud maksta ka 32 eurost rohkem, kuid eeltoodud piirmäära ületavat osa käsitletakse maksustamise seisukohast. Ületavalt summalt tuleb maksta nii tulumaksu (TuMS § 48 lg 4 p 4) kui ka sotsiaalmaksu (SMS § 2 lg 1 p 7).

Päevaraha maksmiseks peab olema täidetud tingimus, et välisriigis asuv lähetuse sihtkoht asub vähemalt 50 kilomeetri kaugusel asula piirist, kus paikneb töö tegemise koht. Töölähetuse määruse § 4 lõikes 1 sätestatud lähetuskoha minimaalne kaugus asula piirist, kus asub töökoht, on kehtestatud eelkõige selleks, et määratleda teatud minimaalne vahemaa töökoha ja lähetuse sihtkoha vahel, mille olemasolul on töötajal õigus saada tööandjalt päevaraha. Vastasel korral annaks näiteks piiriäärsest töökohast kasvõi mõne kilomeetri kaugusele teise riiki sõitmine õiguse päevaraha taotlemiseks. Välislähetuse päevaraha maksmise piiranguks on veel see, et lähetusse minemise päeval peab välisriiki suunduv sõiduk väljuma vähemalt kell 21.00 ja saabumise päeval saabuma vähemalt kell 3.00. Kui sellised tingimused on täidetud, siis võib maksta päevaraha lubatud piirides. (Selgitused erisoodustuste ... 2015)

Töölähetuse määruse kohaselt tööandja võib välislähetuse päevaraha määra vähendada kuni 70 protsenti, kui lähetuskohas viibimise ajal tagatakse lähetatule tasuta toitlustamine. Juhul, kui tööandja pakub oma töötajale tasuta toitlustust lähetuse ajal, päevaraha summa peab olema vähemalt 6,71 eurot päevas. Tuleb mainida, et toitlustamine hotellides, lennukites ja laevades on väljakujunenud tava ning seda loetakse teenuse maksumuse sisse. Näiteks pole võimalik majutust osta ilma hommikusöögita, kuna hommikusöök on juba toa maksumuse hulgas. Sellisel juhul päevaraha vähendada ei saa. Päevaraha piirmäära tohib vähendada ainult siis, kui toitlustamine osteti lisaks. (Erisoodustus ... 2015)

Välislähetuse päevaraha maksuvaba piirmäär kehtestati 14 aastat tagasi ehk 2000. aastal Vabariigi Valitsuse määrusega. 2014. aasta lõpus Eesti Kaubandus-Tööstuskoda pöördus rahandusministri poole ettepanekuga tõsta maksuvaba päevaraha piirmäära. Kaubanduskoda liikmete arvamusel elukalliduse tõusust ja inflatsioonist tingituna ei vasta välislähetuse päevaraha maksuvaba piirmäär (32 eurot) enam tegelikule vajadusele ning ei täida oma eesmärki. Kuna päevaraha on eelkõige mõeldud välislähetuses viibiva töötaja toitlustamise katmiseks, siis tuleks päevaraha maksuvaba piirmäära juures vaadata eelkõige toiduhindade tõusu. (Ettepanek tõsta ... 2014)

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja hinnangul on päevaraha piirmäär tõstmiseks kaks võimalust:

1. maksuvaba päevaraha piirmäär peaks sõltuma lähetusriigi elukallidusest
2. maksuvaba päevaraha piirmäär peaks olema vahemikus 55-65 eurot

Esimene variant on üsna populaarne Euroopa riikides, sellist päevaraha arvestamise süsteemi kasutavad näiteks naaberriigid Soome, Läti, Leedu, Rootsi. Tabelis 1 on toodud piirmäärad, mida on maksuvabale päevarahale kehtestanud sellised riigid nagu Soome ja Läti.

Tabel 1.4. Välislähetuse päevaraha kehtestatud piirmäärad Soomes ja Lätis

Sihtkoht	Päevaraha piirmäärad Soomes	Päevaraha piirmäärad Lätis
Eesti	51	29
Leedu	50	29
Prantsusmaa	66	57
Taani	68	46
Rootsi	66	40
Rumeenia	55	35
Tšehhi	57	35
Kreeka	60	46

Allikad: Finnish Tax Administration; Ministru kabineta noteikumi Nr.969

Tabelist 1.4 on võimalik näha, et Soomes ja Lätis päevaraha piirmäär võrreldes Eestiga on oluliselt suurem ning summa sõltub riigist, kuhu on saadetud töötaja tööülesandeid täitma. Näiteks, kui töötaja sõidab Prantsusmaale, Taani, Rootsi või Kreekasse, temale makstakse päevaraha suuremas summas, võrreldes lähetustega Eestisse, Leedu, Rumeeniasse või Tšehhi.

Antud süsteemi eeliseks on paindlikkus, mis võimaldab arvestada päevaraha vastavalt lähetusriigi elukallidusele ja sellega hästi täita päevaraha maksmise eesmärki. Teiselt poolt erinevate riikide elukalliduse välja arvestamine on üsna ressursikulukas nii riigile kui ka tööandjale. Riigile tuleb teha palju tööd ja edaspidi regulaarselt üle vaadata, kas kehtestatud määrad vastavad tegelikule vajadusele või mitte. Samuti tööandja peab iga riigi juures

kontrollima maksuvaba piirmäära ulatust ning võimalikke muutatusi. Seega antud süsteem võib osutada ebaefektiivseks. (Ettepanek tõsta ... 2014)

Teise variandina Kaubanduskoja liikmed leidsid, et mõistlik on mitte loobuda tänasest päevarahade süsteemist, kuid tõsta senist piirmäära, mis peab jääma vahemikku 55-65 eurot. Selles vahemikus maksuvaba piirmäär liikmete arvamusel võimaldab tööandjal maksuvabalt maksta päevaraha rohkem kui 32 eurot päevas, mis paremini vastab töötaja tegelikule vajadusele. (Ibid)

2015. aastal maikuu Rahandusministeerium esitas valitsusele sotsiaalmaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõupaketi, mis puudutas ka lähetuse päevaraha piirmäära. Eelnõu § 2 punkti 1 kohaselt muudetakse välislähetuse päevaraha maksuvaba määra 50 euronit välislähetuse esimese 15 päeva kohta. See tähendab, et kõrgendatud määras (kuni 50 eurot) võib päevaraha maksuvabalt maksta vaid iga välislähetuse 15 esimese päeva eest, kuid mitte rohkema kui 15 päeva eest kalendrikuus. Ülejäänud lähetuses viibitud päevade eest on õigus maksuvabalt päevaraha maksta seni kehtinud määras (kuni 32 eurot). Välislähetuse päevaraha maksuvaba kõrgendatud piirmäär arvestab Euroopa Liidu riikide inflatsiooni ning võimaldab taastada päevaraha algse eesmärgi. Käesolev seadus jõustub 2016. aasta 1. jaanuaril.

1.5. Kulud ja hüvitised

Eestis töölähetuse kulude hüvitamist reguleerib Vabariigi Valitsuse määrus „Töölähetuse kulude hüvitiste maksmise kord ning välislähetuse päevaraha alammäär, maksmise tingimused ja kord“. Töötajal on õigus nõuda töölähetusega kaasnevate võimalike tekkivate kulude hüvitamist. Töölepingu seadus § 40 lg 1 keelab kokkulepped, mille kohaselt hüvitatakse tekkinud kulud töötasuga. Hüvitamisele kuuluvad kõik mõistlikud kulud, ilma milleta pole tööülesannete täitmine võimalik. Töölähetusega seotud kulud kompenseeritakse kulu vastavate kulu tõendava dokumendi alusel.

Töölähetusse saadetule hüvitatakse tavaliselt sõidukulud lähetuspaiga ja tagasi, majutuskulud, reisikindlustus, viisa, pagasikulud ja muud vajalikud kulud. Sellisteks kuludeks saab lugeda näiteks tasu garderoobi eest, kui töötaja käis messil, või kontoritarbed. Kui töötaja sõidab lähetusse oma või tööandja autoga ning jätab selle määratud ajaks lennujaama juurde tasulisse parklasse, siis parkimistasu loetakse samuti lähetuskuluks.

Kui töötaja suundub lähetusse oma isikliku autoga, hüvitatakse lähetusega seonduvad kulud dokumendi alusel töölähetuse määruse § 2 lõike 4 kohaselt. Töölähetuse määruse alusel tuleb tööandjal katta sõiduauto lähetuses kasutamise otseselt seotud ja täiendavalt tekkinud kulud, näiteks reaalselt kulutatud kütus, praamipiletid, teemaksud jne. Hüvitada ei saa ainult isikliku autoga seotud remondi- ja hoolduskulud. Dokumentaalselt tõestatud transpordikulud kuuluvad maksuvabalt hüvitamisele sõltumata kulu suurusest ja makstud summasid ei pea Maksu- ja Tolliametile deklareerima. Alternatiivina võib maksta töötajale lähetusse sõitmise eest ka isikliku auto kasutamise kompensatsiooni isikliku auto määruse alusel. See tähendab, et sõidupäeviku alusel töötajale saab hüvitada töösõite lähetuse ajal kuni 30 senti kilomeetri kohta, kuid mitte rohkem kui 335 eurot ühes kalendrikuus tehtud sõitude eest. (Selgitused erisoodustuste ... 2015) Lähetuskorralduses tuleb ära märkida varianti, kumba tööandja lähetuskulude hüvitamisel otsustab kasutada. Ühte sõitu kahe määruse alusel korraga hüvitada ei ole lubatud.

Tabelis 1.5 toob bakalaureusetöö autor näide, kuidas on võimalik kompenseerida isikliku autoga tehtud sõidukulud:

Tabel 1.5. Isikliku autoga tehtud sõidukulude hüvitamise kaks võimalust

Olukord	<u>Töötaja käis lähetuses Narvas (2 * 215 km = 430 km)</u> <u>isikliku autoga ja kulutas kütusele 50 eurot</u>
Töölähetuse määrus § 2 lg 4	1. Hüvitada kütusetšeki alusel 50 eurot
Isikliku auto määrus § 5	2. Maksta maksuvabalt kuni 0,30 eurot / km ehk 129 eurot kokku sõidupäevikut pidades

Allikas: Autori koostatud

Esimese variandi puhul hüvitatakse töötajale kõik kütusekulud originaaldokumendi alusel. Töölähetuse määrus kuludokumentide alusel makstavale lähetuskulude hüvitisele piirmäära ei sätesta. Kuna töötaja võib reisile sõiduks kütust tankida ka enne või pärast lähetust, võib kütusetšekk olla erineva kuupäevaga. Tähtis on see, et kütuse ostmine ja lähetuse algus- või lõppkuupäeva vahele jääb mõistlik ajaperiood. Samuti peab kütusekulu olla vastavuses auto mootorimahu ja vanusega ning lähetuse jooksul läbitud teekonnaga.

Teise variandi puhul lähetuses isikliku autoga tehtud kulud võib kompenseerida määruse nr 164 „Isikliku sõiduauto teenistus-, töö- ja ametisõitudeks kasutamise kulude hüvitise maksmise tingimused ja piirmäärad“ alusel. Alates 01.09.2014 nimetatud määrus võimaldab maksta hüvitist arvestuse olemasolu korral kuni 0,30 eurot/km, kuid mitte üle 335 eurot kalendriku kohta.

Tabelist 1 on näha, et isikliku auto määruse alusel hüvitatav summa on suurem, kui summa töölähetuse määruse kohaselt. Kui töötaja kasutab oma isiklikut autot ainult lähetuse ajal, siis kasulikum tema jaoks hüvitada sõidukulud just isikliku auto määruse alusel. Juhul, kui ettevõtte töötaja sõidab oma autoga nii lähetuses kui ka tavalise töö ajal, siis loogilisem kasutada kombinatsiooni, kus igapäevaseid töösõite hüvitatakse kuni 335 eurot kuus isikliku auto määruse alusel ning lähetustega seotud kulusid täiendavalt lähetuse määrasu alusel.

Töölähetuse kulude hüvitamiseks ja päevaraha maksmiseks peab töötaja peale töölähetuse lõppu esitama raamatupidamisele lähetusaruanne. Tavaliselt lähetusaruanne koostab ise lähetatud töötaja ning kinnitab seda tema otsene juht. Lähetuskulude aruandes näidatakse töölähetuse sihtkoht, kestus ja ülesanne ning hüvitatavate lähetuskulude ja välislähetuse päevaraha summad (Tartu Ülikooli töölähetuseeskiri). Lähetuskulude hüvitise summa kantakse vastavalt töötaja soovile üle tema arvelduskontole või makstakse sularahas välja kassast määratud aja jooksul.

Töölepingu seaduse § 40 lg 4 kohaselt lähetatud töötajal saab nõuda tööandjalt töölähetusega kaasnevate võimalike tekkivate kulude hüvitamist ettemaksuna enne töölähetuse algust. Töötajal on õigus keelduda lähetusest, kui tööandja ei ole avanssi maksnud. Avanssi tuleb küsida mõistliku aja jooksul enne töölähetuse asumist, et tööandja saaks täita ettemaksunõude. Näiteks pole avansi maksmine võimalik, kui töötaja nõuab ettemaksu teispäeva varahommikul algava lähetuse puhul eelmise esmaspäeva õhtul.

Kokkuvõtteks võib öelda, et töötajaid lähetusse saatmine on tänapäeval üsna levinud nähtus. Töötaja lähetamist Euroopa Liidu tasandil reguleerib peamiselt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 96/71/EÜ töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega. Eesti tasandil töölähetusi ja nende arvestust käsitlevad määrus „Töölähetuse kulude hüvitiste maksmise kord ning välislähetuse päevaraha alammäär, maksmise tingimused ja kord“, töölepingu seadus, tulumaksuseadus ja teised Eesti Vabariigi õigusaktid.

2. UURING TÖÖLÄHETUSTE PROBLEEMIDE KOHTA RAAMATUPIDAJATE ARVAMUSTE PÕHJAL

Käesoleva bakalaureusetöö raames on autor läbi viinud uuringu raamatupidajate seas. Teises peatükis selgitatakse esmalt uurimiseesmärk ja kasutatud metoodika, seejärel kirjeldatakse vastajate profiili ning antakse ülevaade saadud tulemustest. Lõpuks esitab autor uuringutulemuste põhjal omapoolsed järeldused ja ettepanekud.

2.1. Uuringu eesmärk ja metoodika

Antud bakalaureusetöö andmete kogumiseks ja analüüsi teostamiseks viis autor läbi kvantitatiivse uuringu. Uuringu eesmärk oli määratleda põhilised probleemid, mis tekivad raamatupidajatel seoses töölahetuste ja nende kuluarvestusega. Uuringu meetodiks valiti veebipõhine küsitlus, mille eeliseks on aja- ning kuluefektiivsus, suurema arvu vastajateni jõudmine ning mugavam analüüsi läbiviimine.

Küsimustik oli koostatud bakalaureusetöö autori poolt Google Forms keskkonnas. Keskkonna valikul autor lähtus küsimuste koostamise ja vastuste analüüsimise mugavusest. Küsimused töötati välja arvestades töölahetuse valdkondi, mille arusaamisel raamatupidamisfoorumites paluti abi. Küsimustik sisaldas 19 küsimust, millest enamik oli valikvastustega.

Esimene küsitluse osa puudutas raamatupidaja taustainfot nagu vanus, haridus, tööstaaz, töökoha kirjeldus. Teine küsitluse osa oli koostatud selleks, et aru saada kuidas raamatupidajad on kursis hetkel kehtivate töölahetuse määrustega. Selles osas vastajad pidid välja valima õige variandi. Iga küsimuse vastusevariantide juurde oli märgitud ka valik „ei oska öelda“, et vältida vastamist suvaliselt. Järgmised küsimused puudutasid raamatupidajate hinnangut probleemsete ja raskeski arusaadavate kohtade kohta seoses töölahetustega. Hinnangu jaoks kasutati 5-astmelist Likerti skaalat, kus 5 tähendas täielikku nõusolekut ning 1 näitas, et pole üldse nõus. Ankeedi viimases osas olid küsimused teadmiste täiendamise ja

spetsialistide kohta töölahetuse valdkonnas. Kõige viimane küsimus oli lahtine küsimus, kus vastajatel oli võimalus kirjutada täiendavaid ettepanekuid, küsimusi, probleeme seoses töölahetustega. Viimasele küsimusele vastamine ei olnud kohustuslik.

Küsimustik on välja toodud lisas 1.

Ankeedid saadeti raamatupidajatele 17.03.2015-06.04.2015, vastamiseks oli aega kuni 07.04.2015. Küsimustikule vastati anonüümselt. Kogutud andmete töötlus toimus Microsoft Exceliga. Tulemused kodeeriti ja alustati analüüsi. Tulemuste statistilisel analüüsimisel on kasutatud aritmeetilist keskmist.

2.2. Uuringu valim

Uuringu üldkogumi moodustasid ainult raamatupidajad. Ankeet jõudis vastajateni läbi Raamatupidamis- ja maksuportaali (www.rmp.ee), Facebook'i raamatupidajate grupi ning e-posti aadresside. Viimasel juhul küsimustik oli laiali saadetud raamatupidajatele, kelle kontaktandmed oli avaldatud internetis. Ankeedi täitmise tähtpäevaks laekus 95 ankeeti, millest 84 olid sobivad ning kuulusid lõplikku valimisse. Lõplikku valimisse võeti nende raamatupidajate vastused, kelle tööülesannete hulka kuulub töölahetuskulude ja kuluaruannete käsitlemine. Selle kohta kontrollküsimus oli eraldi välja toodud küsimustiku alguses.

Järgnevalt on käesoleva bakalaureusetöö autor esitanud vastanute jaotuse erinevate tegurite lõikes. Tabelis 2.2.1 on välja toodud vastanute arv vanuse järgi.

Tabel 2.2.1 Vastanute vanuseline jaotus

Vanus (aastates)	Esinemissagedus (korda)	Osakaal vastanutest (%)
18 - 25	11	13
26 - 35	29	36
36 - 45	18	21
46 - 55	16	19
56 - 65	9	11

Allikas: Autori koostatud

Tabelist 2.2.1 on näha, et kõige rohkem vastanuid (36%) oli vanuses 26 – 35 aastat. Kõige vähem on vastajate hulgas inimesi, kelle vanus on kuni 25 aastat (13% vastanutest) ja üle 56 aastat (11% vastanutest).

Tabel 2.2.2. Vastanute jaotus tööstaaži lõikes

Erialane tööstaaž (aastates)	Esinemissagedus (korda)	Osakaal vastanutest (%)
0 - 2	11	13
2 - 5	13	16
5 - 10	16	19
10 - 15	11	13
15 - 20	10	12
20 - ...	23	27

Allikas: Autori koostatud

Järgmisena toob autor välja tabelis 2.2.2 vastanute erialast tööstaaži (raamatupidajana). Vastajate seas oli enamlevinud tööstaažiks üle 20 aastat. Nii valisid 23 raamatupidajat ehk 27% vastanutest. Ka 5 - 10 aastane kogemus oli raamatupidajate seas levinud (19% ehk 16 inimest). Samuti paljude valimisse kuulunud raamatupidajate erialane tööstaaž ei ole nii suur. 24 raamatupidajat ehk 29% vastanutest olid töötanud raamatupidajana kuni 5 aastat.

Tabel 2.2.3 Vastanute jaotus haridustaseme lõikes

Haridustase	Esinemissagedus (korda)	Osakaal vastanutest (%)
Keskharidus	4	5
Kutseharidus	8	9
Rakenduslik kõrgharidus	32	38
Bakalaureusekraad	21	25
Magistrikraad	19	23

Allikas: Autori koostatud

Haridustasemetest oli vastanute seas esindatud alates keskharidusest kuni magistrikraadini, põhihariduse ja doktorikraadiga vastajaid ei olnud (tabel 2.2.3). Valdav osa ehk 86% vastanutest oli kõrgharidusega ja ainult 14% raamatupidajatest oli kesk- või kutseharidusega. Kõige enam vastajaid oli rakendusliku kõrgharidusega (38%), kellele järgnesid bakalaureusekraadiga inimesed (25%) ning neile omakorda järgnesid magistrikraadiga raamatupidajad (23%).

Tabel 2.2.4 Vastanute jaotus töökoha lõikes

Töökoha kirjeldus	Esinemissagedus (korda)	Osakaal vastanutest (%)
(pea)raamatupidaja raamatupidamisteenust mitteosutavas ettevõttes	45	54
(pea)raamatupidaja raamatupidamisteenust osutavas ettevõttes	26	31
osutan lisaks põhitööle raamatupidamisteenust	13	15

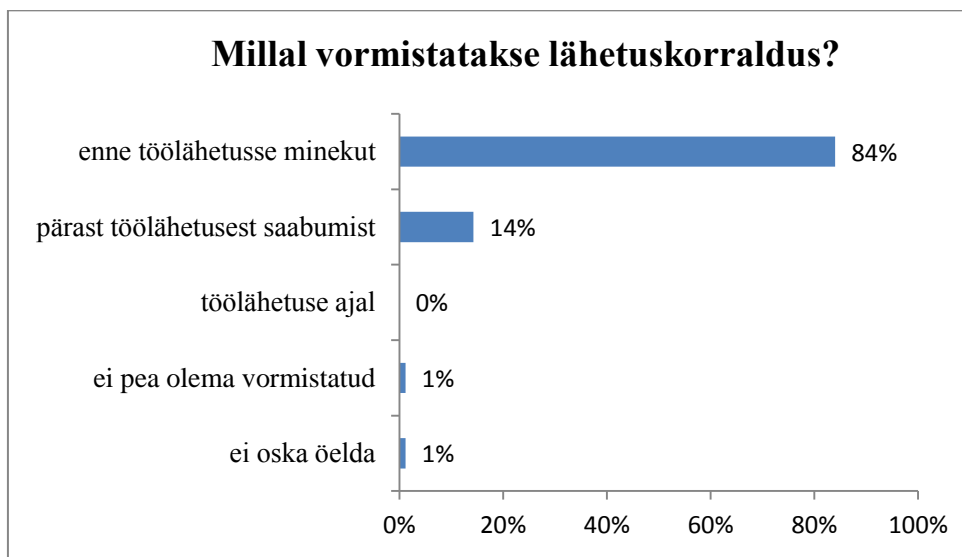
Allikas: Autori koostatud

Tabelis 2.2.4 on näha, et kõige rohkem vastuseid laekus raamatupidajatelt, kes töötavad raamatupidamisteenust mitteosutavas ettevõttes (54%). Ligi kolmandik ehk 31% vastanutest töötab raamatupidamisteenust osutavas ettevõttes ning ainult 13 inimest (15%) osutavad lisaks põhitööle raamatupidamisteenust.

2.3. Raamatupidajate teadlikkus töölähetuse kulude hüvitiste maksmise korra kohta

Uuringu esimeses osas autor soovis kontrollida, kuidas on töölähetuse probleemsete teemadega kursis raamatupidajad. Tulemused on esitatud küsimuste kaupa.

Esimesena küsiti raamatupidajatelt, millal peab olema vormistatud töölähetuskorraldus. Vastused sellele küsimusele on kajastatud joonisel 2.3.1.

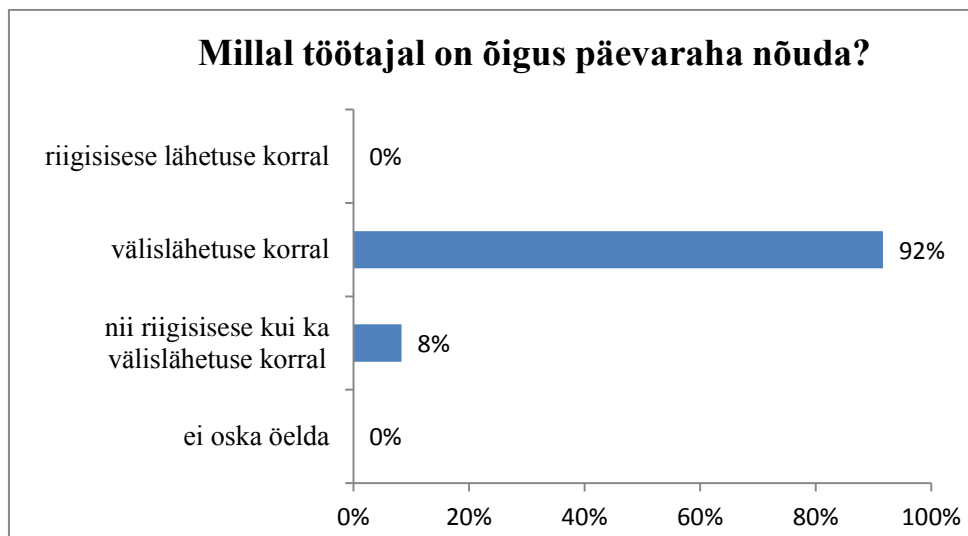

Joonis 2.3.1. Lähetuskorralduse vormistamine

Allikas: Autori koostatud

Töölähetuse kulude hüvitiste maksmise korra § 2 lg 3 alusel teeb tööandja töölähetuse kulude hüvitamiseks ja päevaraha maksmiseks kirjalikult väljendatud otsustuse (lähetuskorraldus) ning lähetuskorralduse vormistamise aega reguleerib tavaliselt tööandja poolt kehtestatud töölähetuse eeskiri. Jooniselt 2.3.1 on näha, et 84% vastanutest õigesti valis, et lähetuskorraldus vormistatakse enne töötaja töölähetusse minekut. Valesti on vastanud ülejäänud raamatupidajad, kes arvavad, et töölähetusekorraldust tööandja teeb pärast töötaja töölähetusest saabumist (15% vastanutest) või selline korraldus ei pea olema vormistatud üldse (1%). Võib oletada, et valesti vastanud raamatupidajad ei puutu oma tööl töölähetuse eeskirjadega kokku.

Teiseks kontrolliti, millise lähetuse korral makstakse päevaraha. Raamatupidajate vastused on toodud joonisel 2.3.2. Tulemustest on näha, et 92% vastanutest on kursis kehtiva määrusega ja maksavad töötajale päevaraha ainult juhul, kui ta sõidab välismaal. Töötaja jaoks on positiivne, et 8% raamatupidajatest hakkaks maksuma talle päevaraha nii riigisisese kui ja välislähetuse korral.

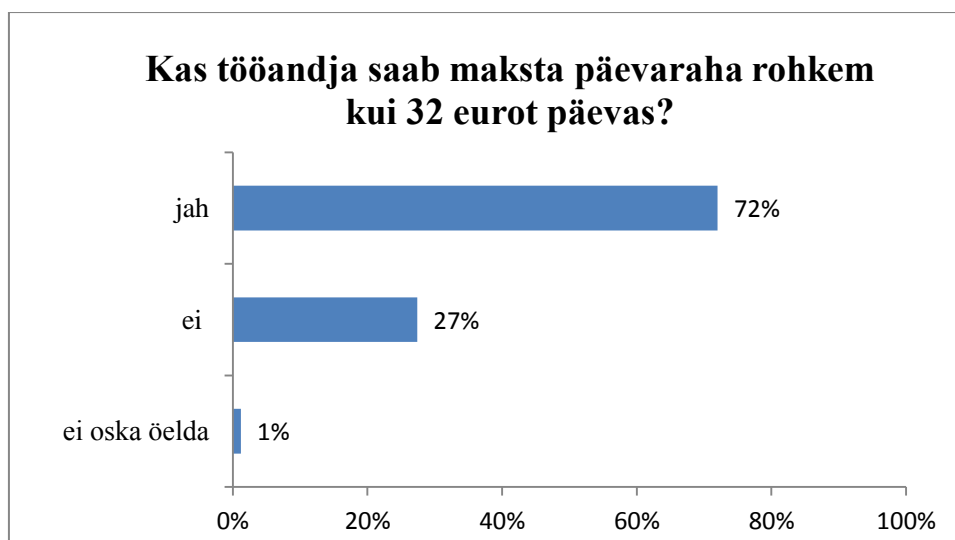

Joonis 2.3.2. Päevaraha maksmise kord

Allikas: Autori koostatud

Võib eeldada, mõned raamatupidajad ei ole teadlikud muutustest, mis kaasnevad uute määruste või nende redaktsioonidega. Päevaraha maksmine eestisise lähetuse korral oli võimalik kuni 1. juunil 2009 (Teenistuselähetuse kulude hüvitamise..., §14 2007).

Järgmise küsimuse eesmärgiks oli teada saada, kas on võimalik maksta päevaraha rohkem kui 32 euro päevas. Küsimusele vastused on toodud joonisel 2.3.3.

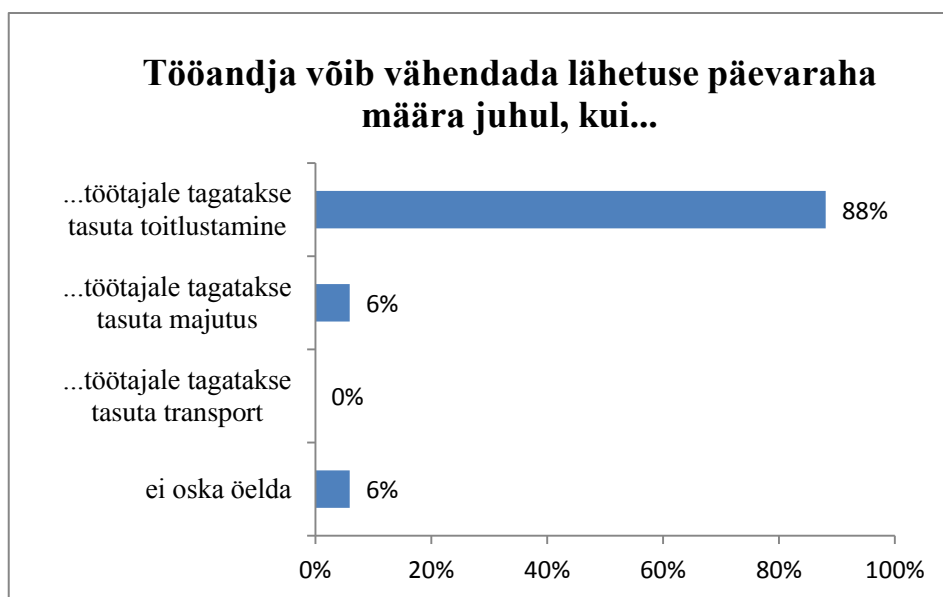

Joonis 2.3.3. Päevaraha maksimaalne summa

Allikas: Autori koostatud

On positiivne, et 72% vastanutest on kursis, et kokkuleppel saaks maksta lähetatud töötajatele päevaraha rohkem kui 32 eurot päevas (Joonis 2.3.3). Sellel juhul 32 eurot ületav summa tuleb maksustada erisoodustusena. Kahjuks seda ei tea 27% raamatupidajatest, kes arvab, et Eestis maksimaalne päevaraha summa on 32 eurot ja mitte rohkem.

Joonisel 2.3.4 on esitatud tulemused päevaraha vähendamise võimaluse kohta.

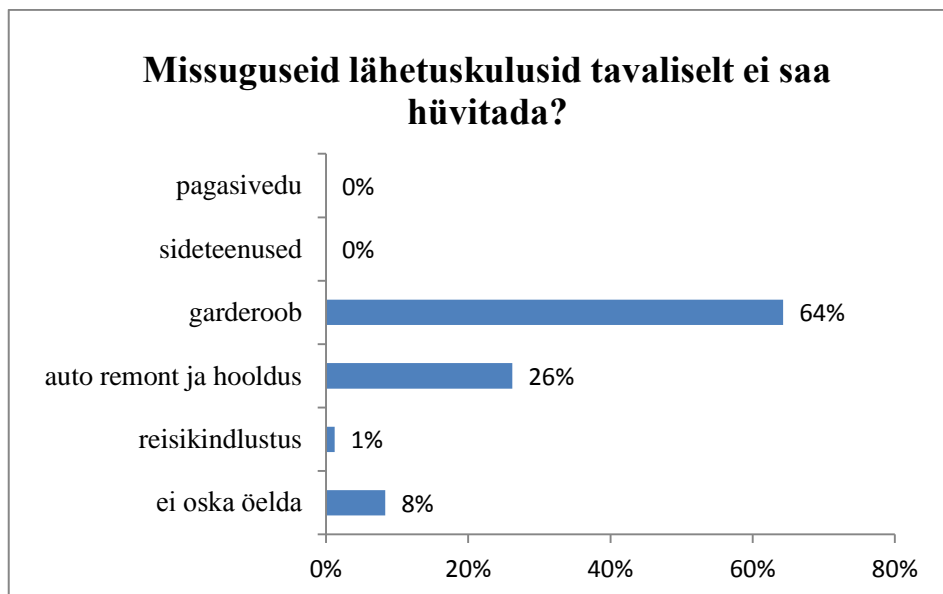

Joonis 2.3.4. Päevaraha määra vähendamine

Allikas: Autori koostatud

Saadud tulemuste põhjal teadis 88% vastanutest, et päevaraha määra võib vähendada kuni 70% juhul, kui lähetuskohas viibimise ajal tagatakse lähetatule tasuta toitlustamine (Joonis 2.3.4). 6% vastanutest arvas, et päevaraha saab vähendada kui on tagatud töötajale majutus. Vaatamata sellele, tulemus on ikka positiivne, kuna ainult 12% raamatupidajatest ei teadnud õiget vastust.

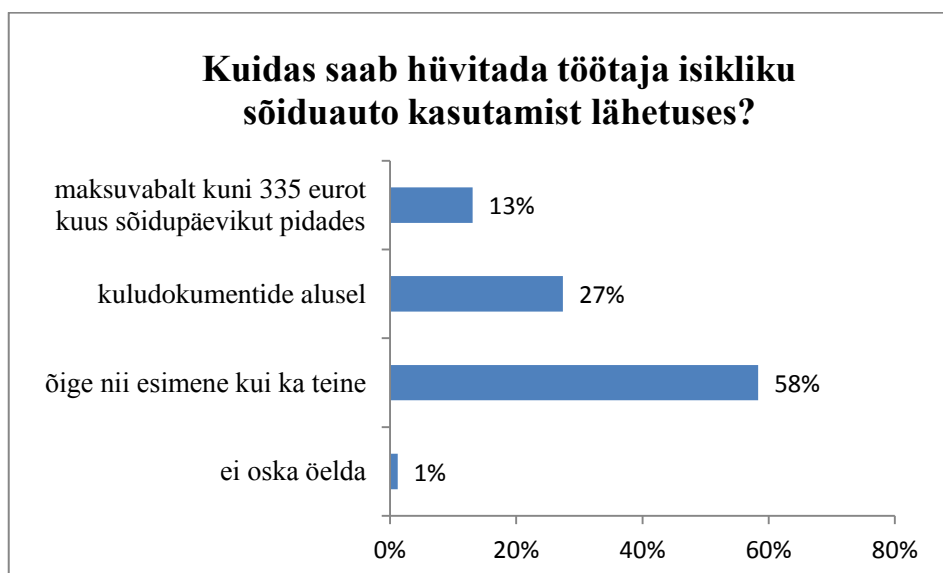
Järgmisena käsitleti, missuguseid lähetuse muid kulusid kehtiva määruse korra kohaselt ei saa tööandja hüvitada. Tulemus kinnitab seda, et paljudel raamatupidajatel on probleem lähetuskulude hüvitamisega. Ligikaudu kaks kolmandikku vastanutest (64%) arvas, et ei saa kinni maksta töötaja garderoobi tšekke (Joonis 2.3.5). Samuti mõned inimesed (8%) ei osanud vastata sellele küsimusele. Õigus oli ainult 26% vastanutest, kes ei hüvita lähetuse jooksul tehtud auto remondi ja hoolduse kulusid.

Joonis 2.3.5. Muude lähetuskulude hüvitamine

Allikas: Autori koostatud

Veel küsiti isikliku sõiduauto kasutamise kohta lähetuse ajal. Tänapäeval seaduste muudatuste tõttu sõiduautodega seotud küsimused on väga aktuaalsed ja puudutavad paljusid ettevõtteid. Raamatupidajate vastused on toodud joonisel 2.3.6.

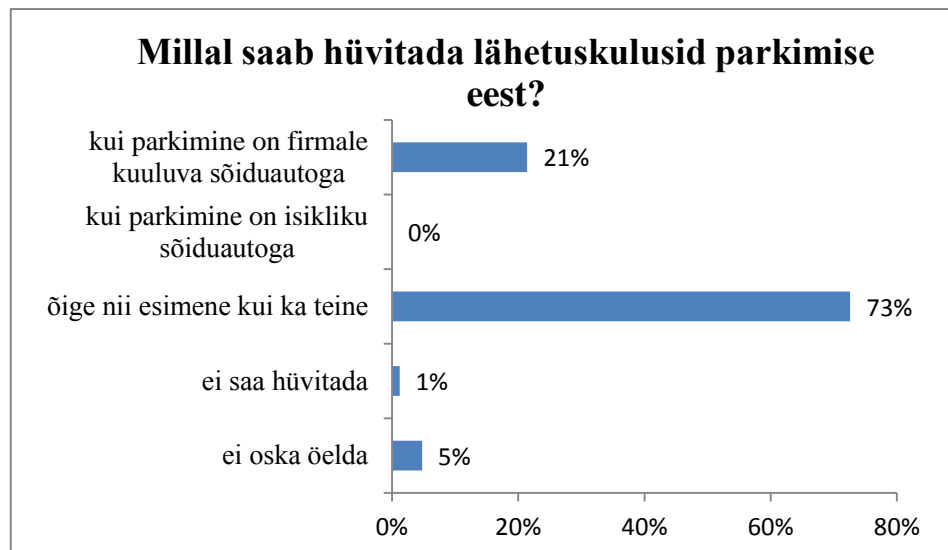

Joonis 2.3.6. Isikliku sõiduauto kasutamise hüvitamine

Allikas: Autori koostatud

Joonisel 2.3.6 saadud andmete põhjal 27% vastanutest arvas, et töölähetustega seotud sõidukulud saab hüvitada ainult kuludokumentide alusel. Seda reguleerib töölähetuse määrus §2 punkt 2. Kui isiklikku autot kasutati töölähetusse sõitmiseks, siis sõidukulud võib veel kompenseerida maksuvabalt kuni 335 eurot kuus sõidupäevikut pidades (Teenistus-, töö- või ametiülesannete..., §5 2014). Seda leiab 13% inimestest. Vaid 58% inimesi teas, et töötaja isikliku auto sõidukulude hüvitamisel saab rakendada kahte eelmainitud meetodit. Topelt hüvitamise vältimiseks tööandja peab ise valima viisi, kuidas ta maksab töötajale sõidukulusid.

Raamatupidamisfoorumite analüüsimisel jäi autorile mulje, et paljud raamatupidajad ei tea, millal võib hüvitada lähetuskulusid parkimise eest. Selle teema kohta küsiti järgnevat:

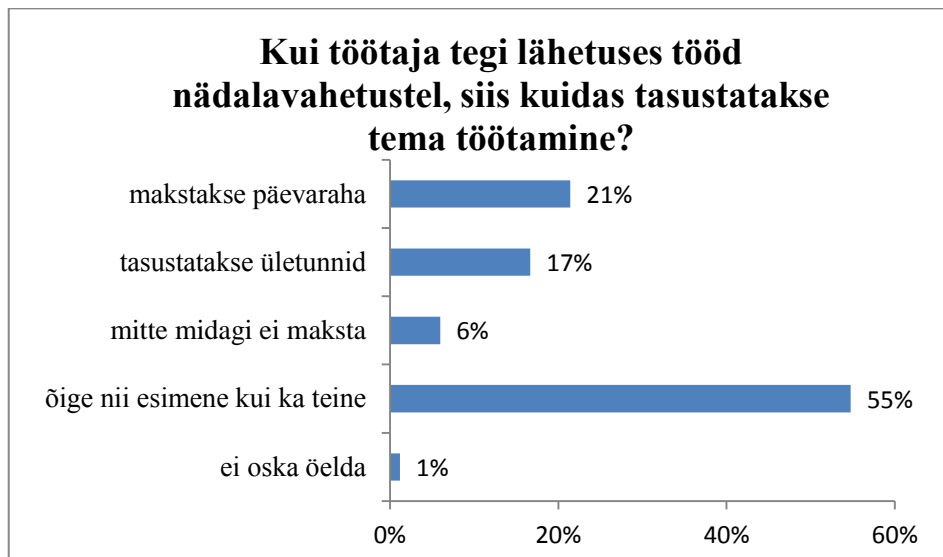
Joonis 2.3.7. Parkimiskulude hüvitamine lähetuse ajal

Allikas: Autori koostatud

Joonisel 2.3.7 on näha, et iga viies vastaja (21%) arvab, et lähetuses hüvitatakse vaid firmaautoga tehtud parkimist. 1% vastanutest leiab, et tööandja ei saa hüvitada kulusid parkimise eest ning 5% ei olnud õiges vastuses kindel. Analüüs näitas, et siiski enamus raamatupidajaid (73%) on kursis, et parkimiskulude hüvitamine ei sõltu sellest, kellele kuulub auto, kas firmale või töötajale.

Tihti juhtub, et lähetatud töötaja teeb oma tööd ka puhkepäevade jooksul. Joonisel 2.3.8 kajastatud tulemuste järgi ligikaudu pool vastanutest (45%) ei teadnud täpselt, kuidas tasustatakse töö nädalavahetustel lähetuses. 21% raamatupidajatest arvas, et makstakse ainult päevaraha, 17% leiab, et tasustatakse vaid ületunnid ning 6% mõtlesid, et tööandja mitte

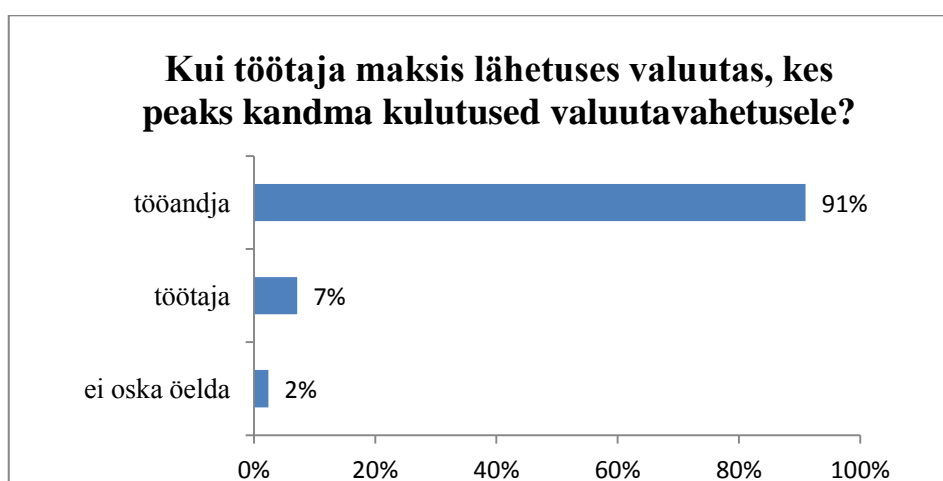
midagi ei maksa nädalavahetustel töötamise eest. Autori arvates ei ole õigete vastuste osakaal 55% rahuldav tulemus, kuna paljudel inimestel selle küsimusega tekivad raskused.

Joonis 2.3.8. Tasu nädalavahetustel töötamise eest

Allikas: Autori koostatud

Mõnikord toimub lähetus riiki, kus käibel ei ole euro, vaid mõni teine valuuta. Sellisteks riikideks on näiteks Venemaa, Rootsi, USA või Suurbritannia. Makstes seal kaardiga, ei ole pangatehingu kurss alati sama, mis Eesti Panga kurss. Raamatupidajate vastused valuuta kursivahede kohta on kajastatud joonisel 2.3.9.

Joonis 2.3.9. Välisvaluutas tehtud kulutused

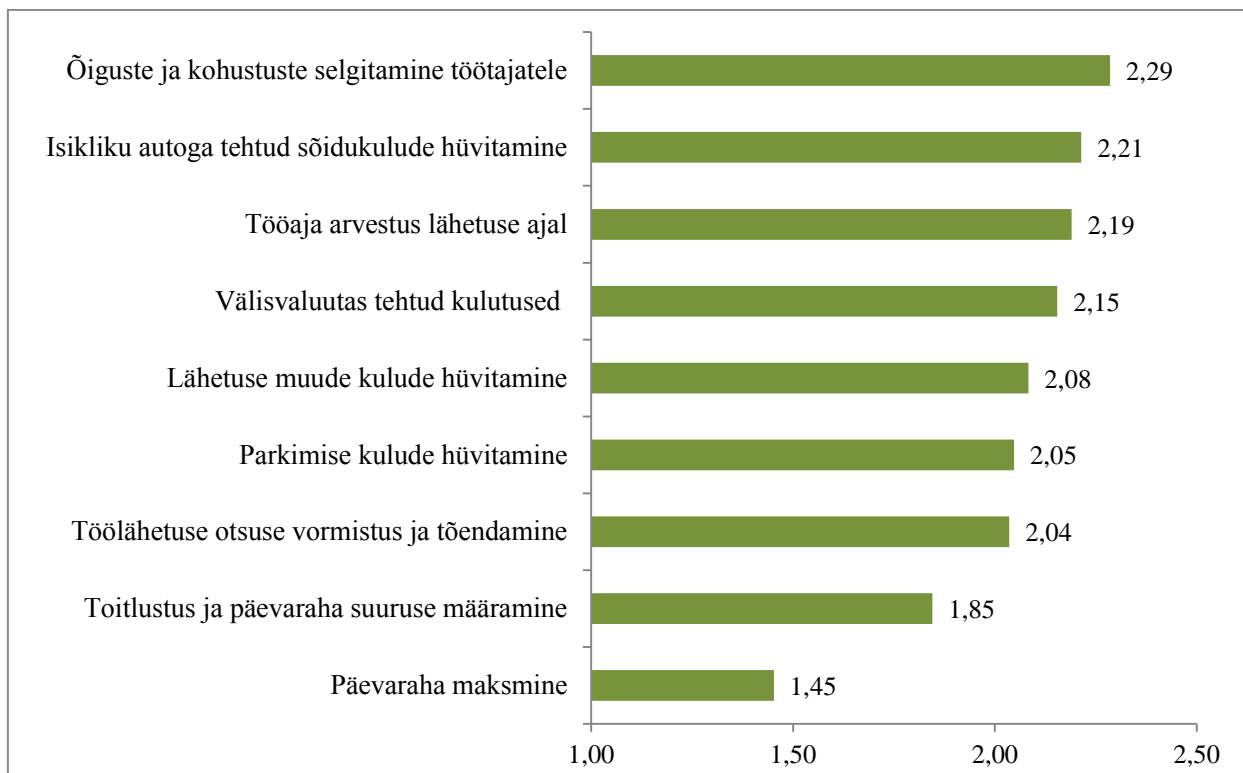
Allikas: Autori koostatud

Küsimusele „Kui töötaja maksis lähetuses valuutas, kes peaks kandma kulutused valuutavahetusele?“ vastas 91% õigesti, et see on tööandja kohustus (Joonis 2.3.9). Kui valuuta kursivahe on dokumentaalselt tõestatud, võib tööandja seda töötajale kompenseerida nagu tööülesande täitmisega kaasnevad muud kulud. Vaid 7% vastanutest leidis, et töötaja ise peaks kandma kulutused valuutavahetusele ning 2% ei osanud midagi vastata sellele küsimusele.

2.4. Töölähetustega seotud probleemsete kohtade hindamine

Järgmiste küsimustega sooviti saada veel täpsemat informatsiooni probleemide kohta, mis esinevad raamatupidajatel seoses komandeeringutega. Bakalaureusetöö autor palus vastajatel hinnata üheksat töölähetustega seotud aspekti, mis tänapäeval on eriti aktuaalsed ja millest arusaamisel internetis paluti abi. Nendeks kohtadeks olid õiguste ja kohustuste selgitamine töötajatele, töölähetuse otsuse vormistus ja tõendamine, päevaraha maksmine, toitlustus lähetuses, isikliku autoga tehtud sõidukulude hüvitamine, parkimiskulude hüvitamine, lähetuse muude kulude hüvitamine, välisvaluutas tehtud kulutused ja töötaja arvestus lähetuse ajal. Eelmainitud probleemsed kohad tuli hinnata viiepallisüsteemis, kus 5 tähendas täielikku nõusolekut ning 1 näitas, et pole üldse nõus, et sellega kaasnevad raskused. Vastuste töötlemisel leidis autor kirjeldava statistika abil vastuste aritmeetilised keskmised.

Kõigepealt küsiti raamatupidajatelt, mis teemadega neil tekib palju probleeme ja raskusi. Töölähetuse valdkonnas probleemsete teemade keskmised koondhinnangud on toodud joonisel 2.4.1. Tulemustest selgub, et vastajate keskmised hinnangud jäävad alla kolme palli ning kõrgeid hindeid on vähe. See viitab sellele, et raamatupidajad ei nõustu enamjaolt, et neil tekib palju probleeme töölähetuste ja nende kulude arvestusega.

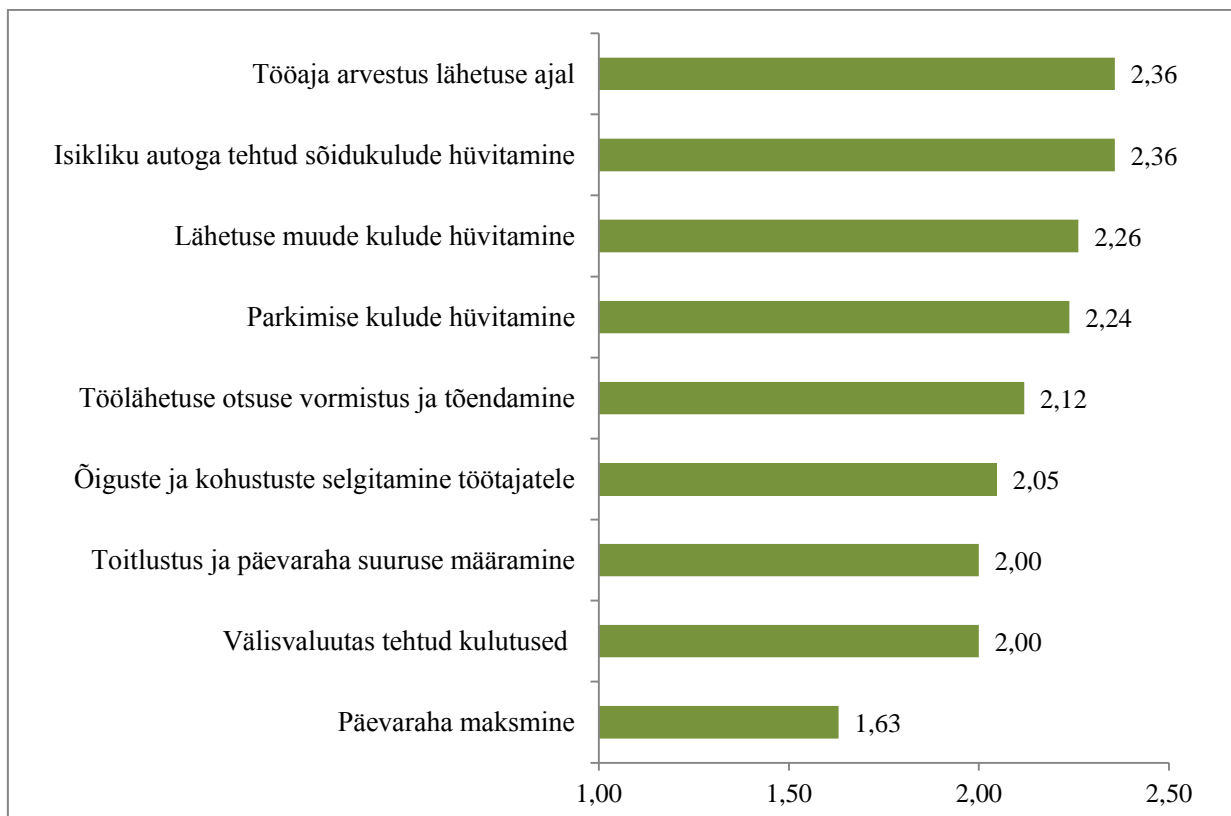

Joonis 2.4.1. Raamatupidajate hinnangud probleemteemadele töölähetuse valdkonnas

Allikas: Autori koostatud

Jooniselt 2.4.1 nähtub, et vastajate hinnangul kõige rohkem raskusi tekib neil seoses õiguste ja kohustuste selgitamisega töötajatele (keskmine 2,29). Firma töötaja, keda tööandja saadab komandeeringusse, ei tea tihti oma õigusi. Seega üheks raamatupidajate tööülesandeks on selgitada, millal ja milliste lähetusega seotud kulude hüvitamist on töötajal õigus tööandjalt nõuda ning mis dokumendid ta peab esitama. Tulemused näitavad, et raamatupidajatel on mõned raskused veel järgmistes teemades: isikliku autoga tehtud sõidukulude hüvitamine (2,21), tööaja arvestus lähetuse ajal (2,19) ja välisvaluutas tehtud kulude hüvitamine (2,15). Kõige arusaadavamad lähetustega seotud ülesanded olid toitlustus ja päevaraha suuruse määramine (1,85) ning päevaraha maksmine (1,45). Hinnates kahte viimast teemat, peaaegu kõik vastajad arvasid, et nendel pigem või üldse ei teki sellega probleeme.

Seejärel paluti vastajatel hinnata raskeski arusaadavaid kohti töölähetust reguleerivas seadusandluses. Kasutati sama meetodit: liideti kokku kõik küsimusele antud hinnangud ning leiti aritmeetilised keskmised. Käsitlemist vajavate teemade keskmised koondhinnangud on toodud joonisel 2.4.2.

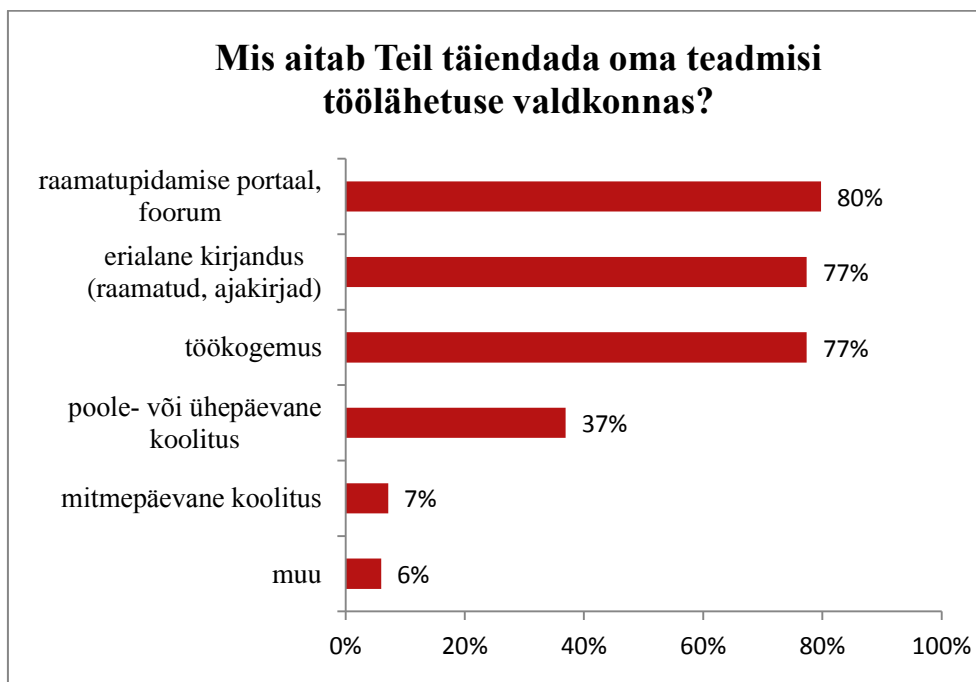

Joonis 2.4.2. Raamatupidajate hinnangud raskesti arusaadavatele kohtadele seadusandluses
Allikas: Autori koostatud

Kõikide probleemvaldkondade puhul olid raamatupidajate nõusolekud keskmiselt hinnanguga 1,63 kuni 2,36. See tähendab, et töölähetust reguleerivad õigusaktid on rohkemal määral selged ja arusaadavad, kuid mõned momendid siiski nõuavad täpsustamist. Hinnangute põhjal on näha, et kõige raskemini arusaadavad kohad seadusandluses on tööaja arvestus lähetuse ajal ja isikliku autoga tehtud sõidukulude hüvitamine. Mõlemad punktid said hinnanguteks keskmiselt 2,36. See hinnang tähendab raamatupidajate osaliselt nõusolekut, et need teemad peavad töölähetust reguleerivas seadusandluses olema täiendatud. Seadusandluses käsitlemist vajavate teemade hulka kuuluvad ka parkimiskulude (2,26) ja lähetuse muude kulude (2,24) hüvitamised. Raamatupidajad on vähem nõus, et seaduses probleemseteks kohtadeks on töölähetuse tõendamine (2,12), õiguste ja kohustuste selgitamine töötajatele (2,05), päevaraha suuruse määramine (2,00) ja välisvaluutas tehtud kulude hüvitamine (2,00). Kõikidest raskeski arusaadavatest kohtadest oli päevaraha maksmisel kõige madalam aritmeetiline keskmine (1,63), mis näitab, et enamuse raamatupidajate arvates on sellel teemal õigusaktides piisavalt teavet.

2.5. Teadmiste täiendamise meetodid töölahtetuse teemal

Küsimustiku viimases osas paluti hinnata valikvastuste põhjal, mis aitab raamatupidajatel täiendada oma teadmisi töölahtetuse valdkonnas ning kes võib koolitada raamatupidajaid töölahtetuse teemal. Valida sai mitu vastusevarianti. Teadmiste täiendamise meetodeid kajastab joonis 2.5.1.

Joonis 2.5.1. Teadmiste täiendamise meetodid lahetuse valdkonnas

Allikas: Autori koostatud

Kogutud andmete põhjal võib väita, et peamised asjad, mis aitavad raamatupidajatel täiendada teadmisi töölahtetuse valdkonnas, on raamatupidamisportaalide, foorumite ja erialase kirjanduse kasutamine ning töökogemus. Neid valis umbes 80% vastanutest. Sellist valikut võib põhjendada sellega, et need on kõige kättesaadavamad ja soodsamad viisid värskendada teadmisi ja saada uut teavet. 31 inimest (37%) vastasid, et nad täiendavad oma teadmisi lahetuse teemal poole- või ühepäevaste koolituste abil ning ainult 6 raamatupidajat (7%) mainisid, et nad osalevad aeg-ajalt mitmepäevastel kursustel. Võib oletada, et koolituste ebapopulaarsus on tingitud peamiselt nende kõrgest maksumusest ja sellest, et kursuseid töölahtetuse teemal korraldatakse üsna harva. 5 inimest (6%) valisid variandi „muu“ ning vastustena toodi välja kollegide abi, õigusaktid ja interneti kasutamine. Vastust „ei täienda“

ei märkinud üksi küsitletu. See räägib sellest, et kõik vastajad rohkemal või vähemal määral on huvitatud oma teadmiste ja oskuste uuendamisest töölähetuse valdkonnas.

Järgnevalt on joonisel 2.5.2 toodud välja vastajate arvamused töölähetuse valdkonna spetsialisti kohta.

Joonis 2.5.2. Töölähetuse valdkonna spetsialistid

Allikas: Autori koostatud

Jooniselt selgub, et valdav enamus ehk 75% vastanutest leidsid töölähetuse valdkonna eksperdiks maksuspetsialisti. Raamatupidajate arvamusel omab just maksuspetsialist ülevaadet olulisematest lähetuste aspektidest ning suudab selles küsimuses nõustada ka teisi. Ligi 43% vastajatest arvavad, et raamatupidajad, juristid ja audiitorid tunnevad hästi lähetuse valdkonda ja vajaduse korral võivad koolitada raamatupidajaid. Finantsjuhti ja ettevõtte juhti peetakse töölähetuste küsimustes kõige vähem peetakse spetsialistideks. Neid valis vastavalt 20% ja 11% hindajatest. See viitab asjaolule, et nii finantsjuhil kui ka ettevõtte juhil on teised igapäevased tööülesanded ning nad tavaliselt ei puutu lähetuste ja lähetuskulude arvestusega kokku. „Muu“ vastusevariandi valis ainult 1 inimene (1%) ja tema arvates võib töölähetuse teemal koolitada kes iganes, kes valdab teemat.

2.6. Tulemused vastavalt raamatupidajate vanusele, töökogemusele, haridusele ja töökohale

Käesolevas alapeatükis soovis bakalaureusetöö autor välja selgitada, mis tegurid mõjuvad sellele, et raamatupidajad teevad töölähetuse valdkonnas vigu. Tulemuste paremaks analüüsimiseks on esitatud koondtabel 2.6.1, kus on toodud õigete vastuste osakaal uuringu esimeses osas esitatud küsimustele.

Tabel 2.6.1. Õigete vastuste osakaal

Küsimuse number	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Õiged vastused	84%	92%	72%	88%	26%	58%	73%	55%	91%

Allikas: Autori koostatud

Tabelist 2.6.1 on näha, et kõige vähem vastati õigesti küsimustele nr 5, 6 ja 8 ning õigete vastuste osakaal nendele küsimustele ei ületa 60%. Järelikult raamatupidajatel tekivad raskused töölähetuse muude kulude ja isikliku sõiduauto kasutamise hüvitamisel ning töö tasustamisega lähetuse ajal. Selgitamaks, millest oleneb selline nõrk tulemus, on vastused küsimustele nr 5, 6 ja 8 grupeeritud vastavalt raamatupidajate vanusele, tööstaažile, haridustasemele ja töökohale.

Tabel 2.6.1. Õigete vastuste osakaal sõltuvalt raamatupidajate vanusest

Küsimuse nr \ Vanus	5	6	8
18 - 25	36%	55%	64%
26 - 35	37%	47%	63%
36 - 45	22%	78%	67%
46 - 55	13%	69%	31%
56 - 65	11%	44%	33%

Allikas: Autori koostatud

Tulemuste analüüsimisel ilmnes, et nooremad ja keskmises vanuses raamatupidajad on lähetuse määrusega paremini kursis (tabel 2.6.1). Raamatupidajatel vanuses kuni 25 aastat on keskmine õigete vastuste osakaal 52%, vanuses 26 – 35 aastat 49% ja 36 – 45 aastat 56%. Vastanutest vanuses 56 – 65 aastat vaid 29% andis õige vastuse esitatud küsimustele. Võib teha järelduse, et nooremad raamatupidajad pööravad rohkem rõhku kehtivate määruste ja seaduste muutumistele, kui vanemad raamatupidajad.

Tabel 2.6.2. Õigete vastuste osakaal sõltuvalt raamatupidajate tööstaažist

Küsimuse nr Tööstaaž	5	6	8
0 - 2	36%	55%	64%
2 - 5	31%	31%	44%
5 - 10	38%	50%	75%
10 - 15	27%	73%	55%
15 - 20	20%	70%	50%
Üle 20	13%	65%	39%

Allikas: Autori koostatud

Viienda ja kaheksanda küsimuse tulemustest selgus, et raamatupidajad tööstaažiga 5 – 10 aastat teavad kõige paremini, milliseid lähetuskulusid ei saa hüvitada ja kuidas tasustatakse töötamine nädalavahetustel lähetuse ajal (tabel 2.6.1). Autori arvates on imelik, et nendele küsimustele on valesti vastanud paljud töötajad, kelle tööstaaž on üle 20 aasta. Selline tulemus kinnitab, et raamatupidajad peavad sõltumata töökogemusest pidevalt oma erialaseid teadmisi töölähetuste teemal täiendama.

Kuuendas küsimuses on selgelt vastupidine tulemus. Tabelist 2.6.2 on näha, et töötajate puhul kogemusega alla 10 aasta on keskmine korrektsete vastuste osakaal 45%, erialase staažiga üle 10 aasta on 69%. Sellele tulemusele tuginedes võib eeldada, et kauem töötanud raamatupidajad on paremini kursis, kuidas hüvitatakse isikliku autoga tehtud lähetuskulud. Autori arvates kogenud raamatupidamisspetsialistid juba teavad, et töösõitideks isikliku auto kasutamisega tekib palju probleeme ja arusaamatusi, ning sellepärast nad pööravad sellele teemale rohkem tähelepanu.

Tabelites 2.6.1 ja 2.6.2 kajastatud tulemuste järgi on nii nooremate kui ka väikese töökogemustega raamatupidajate seas keskmine õigete vastuste osakaal sarnane – 52%. Tulemuste sarnasust võib suures osas selgitada sellega, et enamus alustab oma karjääri pärast õppimise lõpetamist, seega noorel raamatupidamisspetsialistil tavaliselt on töökogemust vaid mõned aastad, mitte rohkem.

Tabel 2.6.3. Õigete vastuste osakaal sõltuvalt raamatupidajate haridustasemest

Küsimuse nr Haridustase	5	6	8
Keskharidus	0%	25%	25%
Kutseharidus	25%	63%	75%
Rakenduslik kõrgharidus	34%	44%	53%
Bakalaureusekraad	24%	81%	81%
Magistrikraad	21%	63%	26%

Allikas: Autori koostatud

Kui vaadata lähemalt tabelit 2.6.3, siis õigete vastuste põhjal on näha, et raamatupidajatel keskharidusega on suured probleemid töölahetuse kulude arvestamisel. Keskharidusega raamatupidajad vastasid 100%-liselt valesti viiendale küsimusele ning vaid 25% vastanutest teadis õiget vastust kuuendale ja kaheksandale küsimustele. Selline tulemus viitab sellele, et raamatupidaja töö eeldab erialast väljaõpet ja eriteadmisi, ilma milleta on seda tööd keeruline teha.

Kõige paremini küsimustele nr 5, 6 ja 8 on vastanud bakalaureusekraadiga küsitletud, nende keskmine õigete vastuste osakaal on 62%. Magistrikraadiga raamatupidajate keskmine õigete vastuste osakaal on 37%, rakendusliku kõrgharidusega – 44% ja kutseharidusega – 54%. Autori arvates on antud tulemused jaotunud enam-vähem võrdselt ja siin ei saa jälgida mingit trendi. Võib oletada, et raamatupidajate teadlikkus kehtivast lahetuse määrusest ei sõltu sellest, kas vastaja õppis kõrg- või kutsekoolis ja milline on tema haridustase (bakalaureus/magister). Oluline on raamatupidamisalaste oskuste ja teadmiste olemasolu.

Tabel 2.6.4. Õigete vastuste osakaal sõltuvalt raamatupidajate töökohast

Töökoha kirjeldus	Küsimuse nr	5	6	8
(pea)raamatupidaja raamatupidamisteenust mitteosutavas ettevõttes		24%	69%	53%
(pea)raamatupidaja raamatupidamisteenust osutavas ettevõttes		31%	46%	54%
osutan lisaks põhitööle raamatupidamisteenust		23%	46%	62%

Allikas: Autori koostatud

Tabelist 2.6.4 on näha, et 31% raamatupidajatest, kes töötavad raamatupidamisteenust osutavas ettevõttes, teadsid, millised muud lähetuskulud võib töötajatele kompenseerida. Võrreldes vastajatega kes töötavad mitte-raamatupidamisteenust osutavas ettevõttes või pakuvad raamatupidamisteenust lisaks põhitööle, on raamatupidamisbüroo töötajad selle teemaga enam kursis. Kuuendale küsimusele on raamatupidajad, kes töötavad raamatupidamisteenust mitteosutavas ettevõttes, oluliselt paremini vastanud – umbes 69% andis õige vastuse. Teistes töökohtades vaid 46% raamatupidajatest teadis, kuidas hüvitatakse isikliku autoga tehtud kulud lähetuses. Kaheksandas küsimuses on olukord vastupidine. Tulemused näitavad, et inimesed, kes osutavad raamatupidamisteenust lisaks põhitööle, teavad täpsemalt kui ülejäänud raamatupidajad, kuidas tasustatakse töö lähetuse ajal nädalavahetustel.

Tuginedes eeltoodud tulemustele võib väita, et raamatupidajate töökoht ei mängi olulist rolli lähetuste ja nende kuluarvestuse teemadest arusaamisel. Õigete vastuste osakaalu kõige tõenäolisem mõjutavad raamatupidajate vanus, töökogemus ja haridustase.

2.7 Järeldused ja ettepanekud

Käesoleva bakalaureusetöö raames läbi viidud uuring andis töö autorile hea võimaluse selgitada töölähetustega ja nende kuluarvestusega seotud põhilisi probleeme, uurida, millest on põhjustatud saadud nõrgad tulemused ning saada teada raamatupidajate arvamus teadmiste täiendamise võimalustest lähetuse valdkonnas.

Uuringu tulemusena võib kokkuvõtvalt öelda, et raamatupidajatel on olemas arusaamatused kehtiva lähetuse määruse mõistmisel, sest mitte ükski esimese osa küsimus ei ole vastatud perfektelt. Uuringu esimeses osas selgus, et kõige rohkem on vastajad kursis päevaraha maksmise ja välisvaluutas tehtud kulutuste hüvitamise teemadega, kõige rohkem raskusi tekitab raamatupidajatele töölähetuse muude kulude ja isikliku sõiduauto kasutamise hüvitamine ning töö tasustamine lähetuse ajal.

Uuringu teise osa analüüsi põhjal ilmnas, et eesti raamatupidajad hindavad oma teadmisi lähetuse valdkonnas pigem positiivselt kui negatiivselt. Lähtudes vastajate keskmistest hinnangutest saab öelda, et kõige problemaatilisemaks teemaks osutus raamatupidajate jaoks enamjaolt õiguste ja kohustuste selgitamine töötajatele. Lähetuskulude arvestamisel valmistavad vastajatele segadust ka isikliku autoga tehtud kulude hüvitamine ja tasu määramine vastavalt lähetuses töötatud ajale. Eeltoodud tulemustest võib järeldada, et raamatupidajad ise saavad aru, mis lähetuse valdkond on nende jaoks keerulisem ja millega nad teevad kõige rohkem vigu.

Vastates ankeedi teise osa küsimustele, leidis kõige enam raamatupidajaid, et töölähetust reguleerivas seadusandluses on raskeski arusaadavateks kohtadeks tööaja arvestus lähetuse ajal, isikliku autoga tehtud sõidukulude hüvitamine ja muude lähetuskulude kompenseerimine. Sellised vastused kinnitavad täpselt uuringu esimeses osas saadud tulemusi. Võib teha järelduse, et määruste ja seaduste raskestimõistetavus on üheks põhjuseks, miks paljud raamatupidajad ei ole teadlikud kehtivatest lähetuse määrustest. Teisteks põhjusteks võivad olla raamatupidajate vähene töökogemus, ebapiisav haridus, lähetusalase seadusandluse pidev muutmine või mõni muu asjaolu.

Analüüsimisel, miks raamatupidajad ei ole kursis lähetuse valdkonna probleemsete teemadega, tuli välja, et õigete vastuste osakaal sõltus vastajate vanusest, töökogemusest ja haridustasemest. Kõige paremini on vastanud keskmises vanuses (26 – 45 aastat) inimesed, kelle tööstaaz on 5 - 15 aastat ja kes on omandanud kõrghariduse. Kõige rohkem komandeeringute probleemsete küsimustega on eksinud keskharidusega raamatupidajad vanuses üle 46 aasta. Vaatamata suurele töökogemusele tasub neil rohkem tähelepanu pöörata lähetuste aspektidele.

Kuna lähetustega seotud seadused ja määrused muutuvad üsna sageli, tuleb raamatupidajatel oma teadmisi töölähetuse valdkonnas pidevalt täiendada. Uuringu kolmandas osas selgus, et kõik vastajad on huvitatud oma oskuste täiendamisest. Kõige

levinumad ja samal ajal kättesaadavamad meetodid on raamatupidamisalaste portaalide, foorumite ja erialase kirjanduse kasutamine. Võrreldes koolitustel käimisega võtab vähem aega ja võimaldab teada saada just seda infot, mida otsitakse. Tuleb mainida, et koolitustel osalemine toob raamatupidajatele samuti kasu, kuna seal võib saada vajalikke teadmisi ja oskusi oma valdkonna spetsialistidelt. Selline teadmiste täiendamise viis on kallim aga efektiivsem.

Lähtudes uuringu tulemustest peetakse lähetuse valdkonna spetsialistiks kõige rohkem maksunõustajat. Maksuspetsialisti igapäevaseks tööks on klientide nõustamine äritegevustega seotud maksuküsimustes, niisiis raamatupidajate ja maksunõustajate koostöö aitab vältida töötajate lähetustega kaasnevaid probleeme. Vastajate arvamusel võivad koolitada teisi inimesi lähetuse valdkonnas ning anda ülevaate, mida peab silmas pidama nii töölähetuste vormistamisel, tõendamisel kui ka kulude hüvitamisel raamatupidajad, juristid ja audiitorid.

Vastades kõige viimasele küsimusele tegid mõned raamatupidajad oma ettepaneku küsimustiku parandamiseks. Kaks inimest märkisid, et neile tekitab probleeme lähetusse sõitmise aja käsitlemine.

Vastavalt uuringu tulemustele teeb autor raamatupidajate teadlikkuse tõstmiseks järgmised ettepanekud:

- Läbi viia koolitusi, kus lähetuse valdkonna spetsialistid annavad raamatupidajatele praktilisi juhiseid töölähetuste ja nende kuluarvestuse kohta.
- Koolitustel ja läbi erinevate meediakanalite pöörata raamatupidajate tähelepanu nii töölähetuse aktuaalsetele kui ka vähem aktuaalsetele küsimustele.
- Korraldada seminare, mille eesmärgiks on tutvustada eakamaid raamatupidajaid lähetuste seadusandluse muudatustega.

Autori arvates oleks hea läbi viia infopäevad ka ettevõtte juhtide ja töötajate jaoks, kus räägitakse nende õigustest ja kohustustest seoses komandeeringutega. Juhtide ja töötajate teadmiste tõstmine aitab raamatupidajatele lähetuste arvestamisel vältida vigu.

KOKKUVÕTE

Seoses Euroopa Liidu pidevalt areneva ühisturu soodsate võimalustega kasvab ettevõtetes suund lähetada oma töötajad tööle mõnda teise liikmesriiki. Töötaja lähetamist Euroopa Liidu tasandil reguleerib peamiselt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 96/71/EÜ töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega. Eesti tasandil töölähetusi ja nende arvestust käsitlevad määrus „Töölähetuse kulude hüvitiste maksmise kord ning välislähetuse päevaraha alammäär, maksmise tingimused ja kord“, töölepingu seadus, tulumaksuseadus ja teised Eesti Vabariigi õigusaktid.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada põhilised probleemid, mis tekivad raamatupidajatel seoses töölähetuste ja nende arvestusega. Eesmärgi saavutamiseks koostas autor raamatupidasmifoorumites põhiliselt probleeme valmistanud teemasid puudutava küsitluse. Ankeet jõudis vastajateni läbi foorumite, Facebook'i raamatupidajate grupi ning e-posti aadresside. Lõplikku valimisse võeti nende raamatupidajate vastused, kelle tööülesannete hulka kuulub töölähetuskulude ja kuluaruannete käsitlemine.

Esmalt analüüsiti uuringu tulemusi vastavalt probleemteemadele. Tulemustest selgus, et kõige rohkem raskusi tekib raamatupidajatel seoses töölähetuse muude kulude ja isikliku sõiduauto kasutamise hüvitamisega ning töö tasustamisega lähetuse ajal. Samuti problemaatilisemaks teemaks osutus raamatupidajate hinnangute põhjal õiguste ja kohustuste selgitamine töötajatele.

Seejärel uuris töö autor, millised tegurid mõjutavad probleeme eelmainitud lähetusteamadega. Üheks põhjuseks, miks vastajad teevad töölähetuse valdkonnas vigu, oli töölähetust reguleerivate määruste ja seaduste raskestimõistetavus. Samuti selgus uuringust, et raamatupidajate teadlikkus hetkel kehtivast töölähetuse arvestamise korrast sõltus pigem vastajate vanusest, töökogemusest ja haridustasemest. Raamatupidajate töökoht ei mänginud olulist rolli lähetuste ja nende kuluarvestuse teemadest arusaamisel. Kõige rohkem oli komandeeringute probleemsete küsimustega eksinud keskharidusega raamatupidajad vanuses üle 46 aasta.

Uuringu tulemuste põhjal võib väita, et kõik vastajad olid huvitatud oma teadmiste täiendamisest lähetuse valdkonnas. Kõige levinumad ja samal ajal kättesaadavamad meetodid on raamatupidamisalaste portaalide, foorumite ja erialase kirjanduse kasutamine. Koolitustel osalemine ei ole raamatupidajate seas eriti populaarne.

Lähtudes uuringu tulemustest peeti lähetuse valdkonna spetsialistiks kõige rohkem maksunõustajat. Raamatupidajate arvates suudab maksuspetsialist nõustada teisi ning pakkuda lahendusi erinevatele lähetustega seotud probleemidele ja olukordadele.

Uuringul oli mitmeid piiranguid, millega tuleb arvestada enne üldistuste tegemist. Esiteks said raamatupidajad hinnata ainult nende lähetuste probleemteemade aktuaalsust, mis bakalaureusetöö autor küsimustikus välja tõi. Teine piirang oli vastajate arv. Küsimustikule vastas ainult 84 raamatupidajat. Laekunud vastuste hulk ei võimaldanud teha väga põhjalikke järeldusi kogu sihtgrupi üleselt, küll aga andis teatud ülevaate olukorra hetkeseisust ja lähetuse valdkonna probleemkohtadest.

Eesti raamatupidajate teadlikkuse suurendamiseks pakkus autor välja järgmised ettepanekud:

- Läbi viia koolitusi, kus lähetuse valdkonna spetsialistid annavad raamatupidajatele praktilisi juhiseid töölähetuste ja nende kuluarvestuse kohta.
- Koolitustel ja läbi erinevate meediakanalite pöörata raamatupidajate tähelepanu nii töölähetuse aktuaalsetele kui ka vähem aktuaalsetele küsimustele.
- Korraldada seminare, mille eesmärgiks on tutvustada eakamaid raamatupidajaid lähetuste seadusandluse muudatustega.

Lisaks soovitas autor läbi viia infopäevad ka ettevõtte juhtide ja töötajate jaoks, kus räägitakse nende õigustest ja kohustustest seoses komandeeringutega. Juhtide ja töötajate teadmiste tõstmine aitab raamatupidajatele lähetuste arvestamisel vältida vigu.

Autori hinnangul sai töö eesmärk täidetud, kuna tööülesannete lahendamisel probleeme ei tekkinud ning analüüsis saadi konkeetsed tulemused, mille põhjal töö autor sai teha olulisi järeldusi.

Bakalaureusetööd saab edasi arendada mitmel moel. Esimene võimalus on suurendada valimit ja küsitleda veelgi rohkem raamatupidajaid. Teine võimalus on täiendada ankeeti ning pakkuda hindamiseks ka teisi töölähetuse teemasid. Kolmas võimalus on analüüsida uuringu tulemusi vastavalt ettevõtte tegevusalale, kus raamatupidaja töötab.

VIIDATUD ALLIKAD

- Ametniku teenistuselähetusse saatmise, lähetuskulude hüvitamise ning päevaraha maksmise tingimused ja kord ning päevaraha määr. Vabariigi Valitsuse määrus 19.12.2012, redaktsiooni jõustumise kuupäev: 17.05.2013 - RT I, 14.05.2013, 4
- Avaliku teenistuse seadus. Riigikogu seadus 13.06.2012, redaktsiooni jõustumise kuupäev: 01.08.2014 - RT I, 18.02.2014, 4
- Catalin, T. (2013) Challenging European human resource management: posting of workers, from literature review to research ideas. *Managerial Challenges of the Contemporary Society*, Cluj-Napoca: Babes Bolyai University, pp. 143 – 148
- Chandler, P. (2003) An A-Z of Employment Law. Fourth edition. Kogan Page Limited
- Cremers, J. (2006) Free Movement of Services and Equal Treatment of Workers: The Case of Construction, *Transfer: European Review of Labour and Research* 2/06, pp.167–181
- Cremers, J. (2013) Free provision of services and cross-border labour recruitment. *Policy Studies*, Vol. 34, No. 2, pp. 201-220
- Cremers, J., Dolvik, E., Bosch, G. (2007) Posting of workers in the single market: attempts to prevent social dumping and regime competition in the EU. *Industrial Relations Journal*, Vol. 38, Issue 6, pp. 524-541
- Eriisoodustus – lähetusega seotud küsimused ja vastused (uuendatud aprillis 2015). Maksu ja Tolliamet. <http://www.emta.ee/index.php?id=26114> (05.05.2015)
- Ettepanek tõsta välislähetuse päevaraha maksuvaba piirmäära. Eesti Kaubandus-Tööstuskoda 24.11.2014
http://www.koda.ee/public/Kaubanduskoja_ettepanek_paevaraha_maksuvaba_piirmaara_tostmiseks.pdf (22.03.2015)
- Euroopa Komisjon (2012) Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV direktiivi 96/71/EÜ (töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega) jõustamise kohta.
http://www.koda.ee/public/Lisa_2_Direktiivi_eelnou_ET.pdf (22.03.2015)
- Euroopa Nõukogu direktiiv 96/71/EÜ töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega. Euroopa Liidu Teataja L 216, 21.01.1997. Vastu võetud 16.12.1996

- European Commission (2014) Monitoring implementation of EU directives. http://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/implementation-monitoring/index_en.htm (22.03.2015)
- Kann, L. (2009) Kuidas maksta lähetuskulusid? – Äripäev, 27. august, lk 9.
- Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem saistītie izdevumi. Ministru kabineta noteikumi Nr.969 - Latvijas Vēstnesis, 169 (4361), 26.10.2010.
- Lalanne, S. (2011) Posting of workers, EU enlargement and the globalization of trade in services. *International Labour Review*, Vol. 150, No. 3–4
- Lähetatud töötaja taksuteatmik. Eesti Ametiühingute Keskliit <http://www.eakl.ee/failid/491722b4a5b1c1842dd58bfa26353297.pdf> (21.04.2015)
- Miidla-Vanatalu, M., Naaber-Kalm, L. (2014) Töölähetus ja töötajate lähetamine. Tööinpektsioon. Tallinn
- Muda, M. (2002) Euroopa Liidus liikuvate isikute töösuhetele kohaldatavast õigusest. *Juridica*, nr 8.
- Selgitused erisoodustuste deklaratsiooni TSD lisa 4 täitmise kohta (alates 01.01.2015). Maksu ja Tolliamet. <http://www.emta.ee/?id=30227> (05.05.2015)
- Sotsiaalmaksuseadus. Riigikogu seadus 13.12.2000, redaktsiooni jõustumise kuupäev: 29.03.2015 - RT I, 19.03.2015, 62
- Sotsiaalmaksuseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. 08.05.2015 Rahandusministeerium. Vabariigi Valitsuse istungile esitamise kuupäev: 20.05.2015
- Tartu Ülikooli töölähetuseeskiri. Tartu Ülikool 22.10.2014, jõustumise kuupäev: 07.10.2014 http://www.ut.ee/sites/default/files/livelink_files/kehtib_alates_07.10.2014_tartu_uli_kooli_toolahetuseeskiri.pdf
- Tax-exempt allowances in 2015 for business travel. Finnish Tax Administration [http://www.vero.fi/en-US/Individuals/Kilometre_and_per_diem_allowances/Taxexempt_allowances_in_2015_for_buines\(35224\)](http://www.vero.fi/en-US/Individuals/Kilometre_and_per_diem_allowances/Taxexempt_allowances_in_2015_for_buines(35224)) (22.03.2015)
- Teenistuselähetuse kulude hüvitamise ja päevaraha maksmise tingimused, ulatus ja kord. Vabariigi Valitsuse määrus 28.03.2001, redaktsiooni jõustumise kuupäev: 20.07.2007 - RT I 2007, 46, 326
- Teenistus-, töö- või ametiülesannete täitmisel isikliku sõiduauto kasutamise kohta arvestuse pidamise ja hüvitise maksmise kord. Vabariigi Valitsuse määrus 14.07.2006, redaktsiooni jõustumise kuupäev: 01.09.2014 - RT I, 26.08.2014, 11

Tulumaksuseadus. Riigikogu seadus 15.12.1999, redaktsiooni jõustumise kuupäev:
01.05.2015 - RT I, 19.03.2015, 66

Töölepingu seadus (TLS). Riigikogu seadus 17.12.2008, redaktsiooni jõustumise kuupäev:
01.01.2015 - RT I, 12.07.2014, 146

Töölähetuse kulude hüvitiste maksmise kord ning välislähetuse päevaraha alammäär,
maksmise tingimused ja kord. Vabariigi Valitsuse määrus 25.06.2009, redaktsiooni
jõustumise kuupäev: 01.01.2012 - RT I, 21.12.2011, 10

Töölähetuse kulude hüvitiste maksmise kord ning välislähetuse päevaraha alammäär,
maksmise tingimused ja kord. Vabariigi Valitsuse määrus 25.06.2009, redaktsiooni
jõustumise kuupäev: 01.07.2009 - RT I 2009, 36, 245

SUMMARY

THE PRESENT SITUATION AND MAIN PROBLEMS RELATED TO BUSINESS TRIPS IN ESTONIA FROM THE ACCOUNTANTS POINT OF VIEW

Anna Marhel

Due to the constantly developing common market of the European Union, there is an increasing popularity in companies to post their workers abroad to work in other Member States. The purpose of this paper was to find out main problems related to business trips from the accountants point of view.

The study consists of two substantive chapters. The first gives an overview of the directive 96/71/EC of the European Parliament, its contents and conditions. This includes minimum requirements for conditions that must be created for employees during their business travel. The first section also talks about business trips according to the Estonian law, focusing on daily allowance and compensation for travel expenses.

The second chapter contains a quantitative research. To achieve this paper purpose, author conducted on-line survey. E-inivitations with link to the questionnaire were sent to the accountants through the social media and e-mails. Survey was opened for half of the month and during that time 95 accountants responded, but only 84 answers were usable.

The results show that all respondents of the questionnaire has problems with business trips and their cost accounting. Main problems related to business trips are compensation of other costs, compensation of using own car and payments during posting period. One of the reasons why the accountants don't understand current legislation about business trips is his abstruseness. The study revealed that all respondents are interested in upgrading their knowledge in the field of business trips. In accountants opinion tax advisor better than anyone can advise others and offer solutions to problems and situations related to posted workers.

To solve problems with posting of workers the author makes the following suggestions:

- Conduct trainings, where tax advisors provide practical guidance for accounting of business trips.
- Through courses and media pay accountants attention to actual and not so actual problems related to business trips.

As a conclusion it can be said that purpose of the study was completed. The author received specific results and made important conclusions and interpretations.

LISAD

Lisa 1. Kasutatud küsimustik

Lugupeetud vastaja!

Antud küsimustik on koostatud TTÜ majandusarvestuse tudengi poolt selleks, et määratleda töölähetustega seotud põhilised probleemid, mis tekivad raamatupidajatel. Uuringu läbiviimiseks vajan Teie abi ning palun vastata alljärgnevatele küsimustele.

Selle ankeedi vastuseid kasutatakse ainult bakalaureusetöö kirjutamiseks. Ankeet on anonüümne ning kogutud andmeid avaldatakse üldistatult ja mitte mingil viisil ei seostata vastanud isikutega.

Küsimustik koosneb 19 küsimusest, millest enamik on valikvastustega. Küsimustele vastamine võtab aega ca 10 minutit ning palun vastata hiljemalt 07.04.2015 a.

Juhul, kui Teil tekib küsimusi, võite kirjutada e-maili aadressile marhel.anna@gmail.com

Tänan Teid vastamise eest!

Meeldivat koostööd soovides,
Anna Marhel

1. Teie vanus aastates

- 18 – 25
- 26 – 35
- 36 – 45
- 46 – 55
- 56 – 65

2. Teie erialane tööstaaž aastates

- 0 – 2
- 2 – 5
- 5 – 10
- 10 – 15
- 15 – 20
- üle 20

3. Teie haridustase

- põhiharidus
- keskharidus
- kutseharidus
- rakenduslik kõrgharidus
- bakalaureusekraad
- magistrikraad
- doktorikraad

4. Teie kõige täpsem töökoha kirjeldus

- (pea)raamatupidaja raamatupidamisteenust mitteosutavas ettevõttes
- (pea)raamatupidaja raamatupidamisteenust osutavas ettevõttes
- osutan lisaks põhitööle raamatupidamisteenust

5. Kas Teie tööülesannete hulka kuulub ka töölähetuskulude ja kuluaruannete käsitlemine?

- jah
- ei

6. Millal vormistatakse lähetuskorraldus?

- enne töölähetusse minekut
- pärast töölähetusest saabumist
- töölähetuse ajal
- ei pea olema vormistatud
- ei oska öelda

7. Millal töötajal on õigus päevaraha nõuda?

- riigisisese lähetuse korral
- välislähetuse korral
- nii riigisisese kui ka välislähetuse korral
- ei oska öelda

8. Kas tööandja saab maksta päevaraha rohkem kui 32 eurot päevas?

- jah
- ei
- ei oska öelda

9. Tööandja võib vähendada lähetuse päevaraha määra juhul, kui ...

- ... töötajale tagatakse tasuta toitlustamist
- ... töötajale tagatakse tasuta majutus
- ... töötajale tagatakse tasuta transport
- ei oska öelda

10. Missuguseid lähetuskulusid tavaliselt ei saa hüvitada?

- pagasivedu
- sideteenused
- garderoob
- auto remont ja hooldus
- reisikindlustus
- ei oska öelda

11. Kuidas saab hüvitada töötaja isikliku sõiduauto kasutamist lähetuses?

- maksuvabalt kuni 335 eurot kuus sõidupäevikut pidades
- kuludokumendi alusel
- õige nii esimene kui ka teine
- ei oska öelda

12. Millal saab hüvitada kulusid parkimise eest?

- kui parkimine on firmale kuuluva sõiduautoga
- kui parkimine on isikliku sõiduautoga
- õige nii esimene kui ka teine
- ei saa hüvitada
- ei oska öelda

13. Kui töötaja tegi lähetuses tööd nädalavahetustel, siis kuidas tasustatakse tema töötamine?

- makstakse päevaraha
- tasustatakse ületunnid
- mitte midagi ei maksta
- õige nii esimene kui ka teine
- ei oska öelda

14. Kui töötaja maksis lähetuses valuutas, kes peaks kandma kulutused valuutavahetusele?

- tööandja
- töötaja
- ei oska öelda

15. Teil tekib palju probleeme ja raskusi seoses järgmiste töölähetuse aspektidega:

Hinnata skaalal:

ei nõustu üldse – ei nõustu enamjaolt – nõustun osaliselt – nõustun enamjaolt – nõustun täielikult – ei oska öelda

- Õiguste ja kohustuste selgitamine töötajatele
- Töölähetuse otsuse vormistus ja tõendamine
- Päevaraha maksmine
- Toitlustus ja päevaraha suuruse määramine

- Isikliku autoga tehtud sõidukulude hüvitamine
- Parkimise kulude hüvitamine
- Lähetuse muude kulude hüvitamine
- Välisvaluutas tehtud kulutused
- Tööaja arvestus lähetuse ajal

16. Teie arvates on töölähetust reguleerivas seadusandluses probleemsed või raskesti arusaadavad kohad järgmised:

Hinnata skaalal:

ei nõustu üldse – ei nõustu enamjaolt – nõustun osaliselt – nõustun enamjaolt – nõustun täielikult – ei oska öelda

- Õiguste ja kohustuste selgitamine töötajatele
- Töölähetuse otsuse vormistus ja tõendamine
- Päevaraha maksmine
- Toitlustus ja päevaraha suuruse määramine
- Isikliku autoga tehtud sõidukulude hüvitamine
- Parkimise kulude hüvitamine
- Lähetuse muude kulude hüvitamine
- Välisvaluutas tehtud kulutused
- Tööaja arvestus lähetuse ajal

17. Mis aitab Teil täiendada oma teadmisi töölähetuse valdkonnas?

Saab valida mitu vastusevarianti

- erialane kirjandus (raamatud, ajakirjad)
- poole- või ühepäevane koolitus
- mitmepäevane koolitus
- raamatupidamise portaal, foorum
- töökogemus
- ei täienda
- muu:

18. Kuidas arvate, kes võib koolitada raamatupidajaid töölähetuse teemal? Kes on töölähetuse valdkonna spetsialist?

Saab valida mitu vastusevarianti

- raamatupidaja
- finantsjuht
- ettevõtte juht
- audiitor
- maksuspetsialist
- jurist
- muu:

19. Täiendavad ettepanekud, küsimused, probleemsed kohad seoses töölähetustega.